Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1194

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1887 (Ն. Տ.) 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1888

21 ՐԷՊԻԼ ԱԽԸՐ 1305

20 ՓԱՐԱ (Ց'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՍԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه اداره‌سنه غزته‌سی

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Ց'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՈՒԱՖԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց	եւ տեղական		
թղթատարով	տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական			
թղթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս զրկուած լրագրաց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեանս զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Թղթակիցներու բանակռիւ մը որ ուեղի կ'ունենայ Ղալաթիոյ լրագրաց մէջ, մեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ ցեղային պայքարներուն վրայ որոց թատր կը հանդիսանայ Մակեդոնիա, մանաւանդ պուլկարական խնդրոյն ծագումէն ի վեր.

Ցոյնը կը պնդեն թէ Մակեդոնիա մեծաւ մասամբ յունաբնակ նահանգ մ'է, և թէ յունական կրթութիւնն է որ կը տիրէ հոն. Պատմութիւն կը խառնեն, ապացուցանելու համար թէ շատ հին ժամանակներէ ի վեր Ցոյնը հաստատուած են Մակեդոնիոյ մէջ.

Պուլկարը, ընդհակառակն, կ'ըսեն թէ Մակեդոնիոյ ժողովրդեան մեծամասնութիւնը պուլկար է ցեղով. Անոնք եւս պատմութիւն կը խառնեն, ցոյց տալու համար թէ հին ժամանակները Մակեդոնիոյ մէջ գտնուած Ցոյնը միայն Ցոնական ծովեզերաց վաճառական յոյն գաղթականներն էին, եւ թէ ամէն ժամանակ Մակեդոնիոյ ներսերը ժողովրդեան մեծամասնութիւնը պլաւ և պուլկար եղած է.

Անդիէն Սերպը կը հերքեն թէ՛ Ցունաց և թէ Պուլկարաց առաքելութիւնները. կ'ըսեն թէ Սերպիոյ վաղեմի թագաւորութեան մայրաքաղաքն, Իպէք, Մակեդոնիոյ մէջ է. թէ Մակեդոնիոյ մէջ իշխած է մանաւանդ Սերպերուն մեծ ինքնակալը Ցուչան Կայսր. թէ Մակեդոնիոյ մէջ է, Քուսովոյի գաւառին մէջ, ուր Օսմանցիք մեռեալն յաղթութիւնը տարած են սերպ թագաւորութեան վրայ և ընկճած սերպ ժողովուրդն, և թէ այսօր իսկ Մակեդոնիոյ հիւսիսային մասին մէջ, որ «Հին Սերպիա» անուամբ ծանօթ է, ազգաւ եւ լեզուաւ սերպ ժողովուրդն առաւելակշիռ է բաղդատմամբ ուրիշ տարերաց.

«Որի՞ կը կենցնէք այդ իմաստակութիւնները», կը պոռայ անդիէն անհամբեր Առնաուտը. «Ձեր Մակեդոնիա կոչած նահանգը պարզապէս Առնաուտլուգ է. Ալպանիոյ մէկ մասն է Մակեդոնիա. հիւսիսային Մակեդոնիա շարունակութիւնն է Վերին Ալպանիոյ, կամ Կէկներու երկրին. հոն չէ՞ մի թէ որ Կէկները սպանեցին Մէհմէտ Ալի փաշան. ո՞ւր են Սերպերը, Պուլկարները կամ Ցոյներն. անոնք բաղաքաց և գիւղերէից մէկ Բայներն են միայն. իսկ տիրող տարրն առնաուտն է. հարաւային Մակեդոնիան ալ շարունակութիւնն է հարաւային Ալպանիոյ, կամ Թոսքներու երկրին. ի բաց առեալ զՍելանիկ և անմիջական շրջակայքն, Առնաուտք առաւելակշիռ են Տիպրէի, Մանաստիրի, Քուսովոյի, Միդրովիձայի, Իւսքիւպի և Իսկէրի գաւառաց մէջ.»

«Բայց կը մոռնա՞ք Մակեդոնիաբնակ Ռումանները», կաղաղակեն Քուձօ-Վլաքներն ալ. Մակեդոնիոյ լերանց հովիւներն, եւ իրօք, կը յիշուի թէ Հռոմայեցիք ժամանակաւ, Ցաչիայէն կամ հին Ռումանիայէն անցնելով, ստուար գաղթականութիւն մը թողած են Մակեդոնիոյ դաշտերուն ու ձորերուն մէջ, գաղթականութիւն որ, փոքր Ասիոյ Գաղատացւոց պէս, կը պարծի իւր հռոմէական ծագմամբ. Միայն թէ, մինչ Գաղատացիք հետք չեն թողած, Մակեդոնիոյ մէջ հռոմէական լեգէոնների թողած հետքերը դեռ կենդանի են, յանձին ռումանաբարբառ Քուձօ-Վլաքին, որ կը յաւակնի լինել ցեղակից վաղեմի Հռոմայեցւոյն և ազգակից արդի Ռումանին.

Ցոյն, Պուլկար, Սերպ, Առնաուտ և Քուձօ-Վլաք, հինգ տարբեր ցեղեր, հինգ տարբեր ժողովուրդներ, որք Մակեդոնիոյ ցեղագրութեան ու տեղագրութեան մասին վէճի մէջ են, և որոց բանակռիւներուն վրայ արեւելեան վեհ անտարբերութեամբ կը նայի ճշմարտապէս տիրող տարրն, Օսմանցին.

Ցոյները կը գանգատին թէ Պուլկարը ինքնօրէն Եկեղեցութիւն հաստատած են՝ Մակեդոնիոյ Ցոյներն իրենց հովուութեան ներքև առնլով պուլկարացնելու համար միայն. Անժխտելի է թէ Պուլկարը ազգային ծաւալում մը կ'ընեն Մակեդոնիոյ մէջ. Ռուսիոյ և Պուլկարիոյ մէջ հաստատուած ընկերութիւններ մեծաքանակ նպաստներ կ'ընեն Մակեդոնիոյ դիւղերուն և քաղաքներուն մէջ պուլկարական վարժարաններ բանալու. Պուլկարը շատ ժամանակէ ի վեր, — Արեւելեան վերջին պատերազմէն առաջ, — սկսած են այս պուլկարական ծաւալում. բայց յոյն կղերն, որ յոյն բաղաքակրթութեան և յոյն ազգութեան հզօրագոյն գործիչն է, արգելք կը լինէր պուլկարական էջէխանոյին, Ինքնօրէն Եկեղեցութեան մը հաստատումն այս տեսութեամբ մեծ առաւելութիւն մ'եղաւ Պուլկարներուն համար. Թէեւ տակաւին Մակեդոնիոյ զանազան թեմերու մէջ պուլկար ժողովուրդներ կը գտնուին յոյն Եպիսկոպոսութեանց իրաւասութեան ներքև, և թէպէտ նորանոր ինքնօրէն պուլկար Եպիսկոպոսութեանց հաստատման համար Մայրաքաղաքիս պուլկար Եկեղարիսն ջանքերն ու դիմումները պուլկարական խնդրոյն վերջին երեւոյթներուն բերմամբ՝ յաջողութիւն մատնեցան, բայց վերջապէս շատ տեղեր Պուլկարներուն պուլկար ազգասէր հովիւներու խնամոց ներքև գտնուիլը շատ նպաստեց իրենց ազգային ձգտումներուն.

Պուլկարը կը պատասխանեն Ցոյներուն թէ, օգուտ քաղելով իրենց եկեղեցական գերիշխանութենէն, Ցոյնք անցելոյն մէջ ոչի ի բուն ջանացած են հելլենացնել Մակեդոնիոյ և Թրակիոյ Պուլկարները, և Յէ այս պատճառաւ է որ Մակեդոնիոյ մէջ յունախօս Պուլկարաց բազմութիւն մը կայ.

Ցոյնք այս առարկութեան կը պատասխանեն թէ ազգ մը իւր լեզուէն կը ճանչուի, և թէ ամէն յունախօսք Ցոյն են. Բայց միթէ Թուրքախօս Հայք Թո՞ւրք են. Կ'երեւի թէ Պուլկարք Մակեդոնիոյ մէջ Պուլկարներուն առաւելակշիռ տարր մը լինելն ուրիշ կերպիւ չեն կրնար ապացուցանել բայց եթէ պընդելով որ շատ մը յունախօս Մակեդոնացիք ցեղով Պուլկար են.

Ցոյնք չեն ուրանար թէ հելլենական դպրոցներ կը բանան Մակեդոնիոյ մէջ և յունական զգացումները մշակել կ'աշխատին. Բայց կը պնդեն թէ քաղաքական նպատակաւ չեն ըներ զայս. որովհետեւ շատ հին ժամանակներէ ի վեր հելլենական վարժարանք կան Մակեդոնիոյ մէջ, որք կը պահպանուին տեղացւոց ծախիւք, կամ առատաձեռնութեամբ հեռաւոր յոյն բարերարներու.

Քուձօ-Վլաքները Մակեդոնիոյ մէջ Ցունաց կամ Պուլկարաց չափ երեւելի տարր մը չեն. Եպիրոսի և Մակեդոնիոյ լեռնադաշտերուն վրայ բնակող խաշնարածք այդ ցեղէն են, որ ներկայացուցիչներ ունի քանի մը գիւղաքաղաքներու մէջ եւս. Ռումանիոյ քաղաքական գործիչք ժամանակէ մ'ի վեր կ'աշխատին ազգութեան ոգին զարթուցանել իրենց այս կորուսեալ եղբարց մէջ. Դպրոցներ բացած են ի Մակեդոնիա, ուր Քուձօ Վլահ տղայք՝ փոխարէն յունարէնի որպէս ցայս վայր՝ կը կրթուին ռումանական լեզուաւ. Որովհետեւ Քուձօ Վլահներն առաւելապէս յոյն ժողովրդեան հետ խառնուած են, իրենց ազգութիւն Ցունաց դէմ պաշտպանելու հարկին մէջ կը գտնուին, որով յոյն գործիչք կը հարուածուին Մակեդոնիոյ թէ՛ պուլկար և թէ քուձօ վլահ գործիչներէն, որք միահամուռ կը գանգատին հելլենական էջէխանոյէն. Ցոյնք կ'ամբաստանեն թէ՛ Պուլկարներն և թէ Քուձօ-Վլահները թէ քաղաքական նպատակաւ յառաջ կը տանին այս ազգային ձգտումներ, և առ այս կը յիշեցնեն թէ Մակեդոնիոյ պուլկարական եւ ռումանական վարժարանաց բացման ու պահպանման յատկացեալ գումարները կուգան դուրսէն, քաղաքական մասնասիրներու կողմէ, որք անշուշտ Օսմ. Տէրութեան թշնամիներ դիտումներ ունին. Պուլկարներն և Քուձօ-Վլահներն ալ կ'ամբաստանեն Ցոյները թէ Մակեդոնիոյ բնակիչներն հելլենացնելով անոնց նպատակն է յաջողցնել հելլենական «Մեծ Դաղափարն», և թէ ասոր ապացոյց են Ցունաստանէն Մակեդոնիոյ Ցոյներուն զրկուած դրամական նպաստք, որք անշուշտ Օսմ. Տէրութեան օգտակար նպատակի մը չեն ծառայիր. Այսպէս, ցեղային ատելութիւնը կը յանգին մինչեւ ի ծայրայեղութիւն, և Մակեդոնիոյ յոյն, պուլկար և ռուման գործիչք զիրար կը մատնեն, իրողութիւն մը որուն անշուշտ վերագրելի են Սելանիկի յաճախակի առնուած լուրերն ի մասին քաղաքական ձերբակալմանց. Այս պարագայ հարկաւ նպաստաւոր է Կայս. Կառավարութեան համար, որ այլ և այլ

Նախանձընդդէմ ցեղերուն պայքարները վերէն դիտելով ամենայն անկողմնակալութեամբ, վաստակաւոր դիտումներն՝ ուր որ երեւին՝ արգիլելու ամէն դիւրութիւն կը գտնէ.

Այս ցեղային կռիւներու առթիւ դիտելի ուրիշ պարագայ մ'է թէ Օրթոդոքսութիւնն հզօր գործիք եղած է յունական քաղաքակրթութեան և յունական ազգայնութեան. զի երբ Պուլկարը, Մակեդոնաբնակ Ռումանը և քրիստոնեայ Ալպանիացիք ազգութեան գաղափար չունէին դեռ, Ցէնէր չէր քնանար. Ցոյն եկեղեցականութիւնն, Աւետարան քարոզելով հանդերձ, յոյն դպրութեանց սէրը կը ծաւալէր, և ոչ-յոյն տարրերն եթէ չյունացնէր իսկ, յոյն տարրին ազդեցութեան ներքեւ կը պահէր. Այս տեսութեամբ, շատ հաւանական է Պուլկարաց և Քուձօ-Վլաքաց առարկութիւնը թէ իրենք Ցոյներէն մարդ չեն գողցած, բայց անցելոյն մէջ Ցոյնք իրենցմէ շատեր յունացուցած են. Այժմ իսկ քրիստոնեայ Ալպանիացիք ազգութեան գաղափար չունին. զի երբեւ յոյն կը կրթուին, և թէպէտ ալպաներէն կը խօսին, Հելլենութեան դէմ երբեմն ազգութիւնը պաշտպանելու պէտք չեն զգար. Եւ մահմետական Առնաուտին մէջ ազգութեան զգացումը կը բխի կրօնական զգացումէն, որ նախապէս հաստատելով մահմետական Առնաուտին տարբերութիւնը շրջակայ քրիստոնեայ տարրերէն, կ'ամրողջացնէ խզումը՝ գրգռելով ու մշակելով ցեղային տարբերութեան զգացումը.

Մակեդոնիոյ ցեղային ու կրօնական պայքարներուն վրայ վերջին ժամանակներս նոր տարր մ'եւս աւելցած է. Նոր հակառակորդ մը ասպարէզ եկած է. Քուձօ-Վլահին պէս անծանօթ հակառակորդ մը չէ այս. շատեր կը ճանչնան զայն. Հայք մանաւանդ երկար ժամանակէ ի վեր կը շփուին անոր հետ. —Ձիզուիդ կրօնաւորն, որուն համար ազգութիւն չկայ, և որ թէ՛ Ցոյնը, թէ Պուլկարը, թէ Ռումանը կը ջանայ դարձի բերել և հպատակեցնել ի Հռոմ. Պուլկարք և Ցոյնք, իրարու դէմ մաքառելով հանդերձ, հարկադրեալ են մաքառիլ այս նոր թշնամւոյ դէմ. Մակեդոնիայէն Ղալաթիոյ լրագրաց ուղղեալ նամակներ լի են գանգատներով պապական կղերին անխղճ գործունէութեան վրայ. Մանաւանդ առ Ֆոր ֆէ՝ Պոֆոռ ուղղեալ թղթակցութիւն մը սա շահագրգիռ պարբերութեամբը կը վերջանայ.

«Ցունաց դէմ թշնամական յարձակմունք կը բխին կաթոլիկ կղերէն, որ երկար փորձառութեամբ համոզուած է թէ դոյն Ցոյներն անմատչելի են իւր թակարդներուն և անձնուէր՝ Օրթոդոքսութիւն. Ուստի, կաթոլիկ կղերը պատերազմ բացած է Ցունաց դէմ, պապականութիւնն յառաջ տանելու համար Մակեդոնիոյ մէջ. Պոնէդդի Դերապայծառն ատ գալէն ի վեր, որոյ ուեղաւ պապական կղերանոց մը բանալ քաղաքիս մէջ, և մայրապետներ զրկել, առաւել ազդուպէս յառաջ մղելու համար պապական կղերին իսորհրդոց իրագործումն.

«Օրթոդոքսութեան պաշտպանք թո՛ղ զգոյշ կենան, և թող չտան պապականութեան պատուհասին հաստատման ի Մակեդոնիա. զի եթէ երկրիս Ցոյնք միայն իրենց ոյժերով կրցած են ցարդ մաքառիլ, և ետ մղել պապական կղերին և հակայոյն տարերց յարձակումները, մեծ փոանգ կայ որ ի վերջոյ կրնան ընկճիլ ամենուստ իրենց դէմ ուղղեալ այս պայքարի մէջ. Հարկ է որ Ցոյնք կաղմակերպեալ ընդդիմութիւն մ'ընեն պապական կղերին, որպէս զի օր մը չպախարակուին իրենց անտարբերութեան համար, և դառնապէս չողբան իրենց զանցառութեան համար. Եւ իրօք, պապական կղերը, դրամական առատ միջոցներ իւր տրամադրութեան ներքև ունենալէ զատ, քաջարթուն, ճարպիկ և ճապուկ է, օժտեալ այնպիսի ձիրքերով որք կրնան մեծ ՀԼԱՍ հասցնել Օրթոդոքսութեան.»

ՌՈՒՍԻԱ.

Ռուսական լրագիրք առ հասարակ խնդակցութիւն կը յայտնեն կաւկասիոյ ժողովրդեան, զինուորագրութեան առթիւ. Այդ լրագիրք միւսոյն ժամանակ փափաք կը յայտնեն որ կաւկասիոյ նոր զինուորներու ծառայութեան տեղ նշանակուի կաւկասիէն դուրս բուն Ռուսիոյ մէջ. Ռուս լրագիրք սոյն առաջարկութիւնն յայտնելով կը ծանուցանեն միանգամայն թէ այսպէս միայն ռուսացումը կարելի է ծաւալել կաւկասիոյ մէջ. «Քանի որ, կը յարեն նոքա, զինուորագրութեան գլխաւոր նպատակն է ռուսացումը». Այսպէս ահա Նովոյէ Վրէմա կը գրէ. «Եթէ կաւկասիոյ բնակչաց համար ծառայութեան վայրը նշանակութիւն ունի կլիմայի տեսակէտով, փոխանակ կաւկասիոյ մէջ պահելու կարելի է այնտեղի զինուորները զրկել Թուրքաստան, ուր կլիման յարմար է տաք կլիմայի մարդոց համար. Եթէ ոչ, բոլորովին անյարմար է պահել զինուս կաւկասիոյ մէջ, որովհետեւ այդպիսով գժուարին է ռուսացումը ծաւալել...»

Փոխարքայութեան ջնջումն ապացոյց մ'է թէ կառավարութիւնն ի նկատի ունէր ձուլման նպատակը. Ռուսական սոյն ամենահաւուստ աշխարհն, ուր վերջերս սկսած է արգաւոյն զարգանալ արդիւնաբերութիւնը, պէտք է որ լինի ռուսական ո՛չ միայն տիրապետութեամբ, այլ և ոգւով և լեզուով. Ուստի սոյն նպատակի իրագործման համար պէտք է և կաւկասիոյ զինուորագրութիւնն ենթարկել ընդհանուր օրէնաց, այն է կաւկասիոյ մէջէն առած զինուորները պահել չէ թէ ի կաւկասիա, այլ երկրին դուրս. Հեռաւոր աշխարհի մէջ անզգալի կերպիւ պիտի հարկադրուին իւրացնել ռուս լեզուն և սովորութիւնները. Զինուորագրական ծառայութեան շրջանն աւարտումէն յետոյ նոքա վերադառնալով հայրենիք լաւ սովորած կը լինին ռուս լեզուն և բարքերը...»

—Ռուս կառավարութիւնն այս տարի օրէնք մը հաստատած է հողային տիրապետութեան մասին ի Կաւկասիա. Ըստ այդ օրինաց, բնիկ ժողովուրդն ծանր զրկանքներ կ'ունենայ, իսկ Կաւկասիոյ «Հայկական նահանգներ» մասնաւորապէս մասին մէջ, այն է Երեւանի, Ղարաբաղի և Կարսայ նահանգաց մէջ, Կառավարութիւնն ընդարձակ և բարեբեր հողեր պահած է ռուս գաղթականաց համար, որ կերդրնական Ռուսիայէն պիտի բերուին և բնակեցուին այդ կողմերը.

—Ռուս լրագիրը կը ծանուցանեն թէ Կառավարութիւնը նորանոր փոփոխութեանց պիտի ենթարկէ Թուրքաստանի, Ամուրեան և Անդրկասպեան երկրաց վարչական օրէնքները.

ԵԳԻՊՏՈՍ

Պոֆոռ Էֆէնտիէն հետեւեալ ուշագրաւ դիտողութիւնները կը հրատարակէ.

«Բ. Դուռն, հաստատման հրովարտակ տալով մեծ Մէհմէտ Ալի փաշայի յաջորդներուն, կը յիշեցնէր մինչեւ Եգիպտոսի խուտիվներուն թէ Զէյլա, Մասսվա և Սուաքին մասն են ժառանգութեան որուն աւանդապահն են իրենք, և զանոնք ձեռքէ պէտք չէ հանեն. Կը յիշեցնէր նաեւ թէ Եգիպտական երկրին հարաւային ծայրը գրտնուող այս գաւառք տարեկան հարկ մը կը վճարեն, որ կանոնաւորապէս պէտք է յանձնուի գերիշխան Տէրութեան.

«Մինչեւ ցայսօր Եգիպտական կառավարութիւնը խղճի մտօք յարգեց այս վերջին պայման. Եգիպտոսի երկրագրութեան մէջ արձանագրեալ առաջին ծախքն է «Հարկ առ Բ. Դուռն». Եւ սակայն Զէյլա հիմա կը գտնուի Անգլիոյ ձեռքը. Մասսվա, բրիտանեան ռազմանաւորներ հնարհիւ, իրօք իտալեան ստացուած մ'եղաւ է, և Սուաքին ո՛չ այլ ինչ է բայց եթէ անգլիական նաւահանգիստ մը, ընդ հրամատարութեամբ Անգլիացւոյ մը և ընդ պահպանութեամբ Եգիպտացի զօրաց.

«Եգիպտոս որ ամէն նեղութիւն կը կրէ և ամէն զոհողութիւն կընէ իւր երեւմուտքն հաւասարակշռելու համար, գերիշխան Տէրութեան հարկ կը վճարէ այնպիսի երկիրներու համար զորս կորուսած է ո՛չ թէ զինուորական պարտութեամբ, այլ բարեկամ, պաշտպան և բարեկարգիչ Տէրութեան մը նեղութեամբ.

«Ուղղի զօրավարի անմոռանալի արշաւանքին հետեւանքն եղաւ Եգիպտոսի սահմանագլուխներն հասարակածէն բերել մինչեւ ի Վատի-Հալֆա, Պէյրը և Կրահամ զօրավարաց պարտութիւնք և կեղակարծ յաղթութիւնք ապստամբներուն յանձնեցին զարեւելեան Սուտան, բացառութեամբ Մասուայի և Սուաքինի նաւահանգստաց, որոց ճակատագիրն Անգլիա տնօրինած է իւր շահուց համեմատ, պահելով զՍուաքին իւր ապագայ խորհրդոց.

—(32)—

ԹՍՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՈՆԷՍԴ ՖԷՏՕ

ՇԱԼԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ

Կոմսուհին թուղթն առաւ ձեռքէս, յետոյ, ձեւացուցեալ լրջութեամբ մը չորս ծալեց զայն եւ չիրակին մէջ դրաւ. Ժամանակ ուշ էր. Սենեակը դառնալու փափաք յայտնեց. Սանդուղքներէն վար ընկերակցեցայ նմա, ձեռքս ճրագ մը բռնած՝ զնեզ լուսաւորելու համար. Երբ առաջին յարկն հասանք, իւր դրան առջեւ, մինչ շրթներս կերկնցնէի համբուրելու համար զնա, քիչ մը յետս ընդարձեցաւ, յետոյ, չփակէն հանելով գիրս.

—Հիմակ, ըսաւ, եթէ երբէք խել�նուդ փչէ իմ մասիս թղթակցիլ ամուսնոյս հետ, ասոր մինոցաւ պիտի պատասխանեմ.

Հ

Ինչ կին... Գիշերուան մնացեալ մասն անցուցի ոռքի վրայ, միտքս իսկ չանցուցնելով քնանալով. Երեկոյէն ի վեր կոմսուհին իւր իմ միջեւս պատահած բոլոր եղելութիւնները մտաց առաջ կը պատկերէին, եւ ամէն անգամ կը զոչէի սրտաթափ. Ինչ կին... Ինձ ամէնէն աւելի զզուանք կը պատճառէին այն զգուշութիւնները զորս կանխաւ ձեռք առած էր ինձ դէմ. Մնաց որ, ամենէս կը չառաջնէի՝ սոսկ մտածելով թէ դէպքերն ի՞նչ դեր մը տուած էին ինձ իւր ամուսնոյն մօտ. Աւաղ, այդ նեղվեալ կապակցութիւնն հաստատած առենս բնաւ գուշակած չէի թէ այդ ամուսինը կրնար արանց ամենէն հոմակրելին լինել. եւ ինձ վատահելու դիտաւորութիւնն ունենալ. Իմ տեղս ո՛վ ալ լինէր, կրնա՞ր գուշակել. Հետեւեալ օրը կ'ուսանէի որ վերջնական խրզում մը տեղի ունենար կոմսուհւոյն եւ իմ միջեւ. Արդարեւ, յաջողած լինելով ձեռք բերել այն յիմարական գրուածն որ ոսքս ձեռքս կապուած իրեն կը յանձնէր զիս, ա՛լ պատճառ չունէր ինձմէ վախնալու, հեռաւոր ինձ հետ ամենայն ազատութեամբ վարուելու. Այս մտածումս կը հաստատէր թէ լիովին չէին ճանչեր զնա տարեւին. Ինձ նկատմամբ սիրալիր եւ հմայիչատար դիրք մը բռնեց. Ամենայդպէս ակնարկութիւն մը չըրաւ անցած դարձածին. Միայն թէ, այդ օրէն սիրեալ, ա՛լ մէկդի թողուց զգուշութիւնն, եւ սկսաւ ըստ իւր հաճոյս ապրիլ. Բնաւ հոգը չէր ըներ թէ ինչ կը խորհէի իւր վրայ, եւ չատ հանդստաւէտ և մինչեւ իսկ զուարճալի կը գտնէր իւր հսկողին հետ խաղցնել տալ. «Չանթարգելիս նուաստացուցիչ դերը. Մինչդեռ ամուսինը Նաբոլի՝ տուած խոստմանս վատահելով, կոմսուհին իւր քով կը պահէր զիս, եւ, ինչպէս վերջէն իմացայ, իւր նամակաց մէջ ծաղրածութեամբ կ'ամբաստանէր զիս թէ կ'ուզէի ամենուն վրայ իշխել ապարանքին մէջ. Հետեւաբար ամուսինն անդ որութեամբ կը ննջէր, մինչդեռ Դիսիան իշխանն, անկից զերծ լուծելու համար, կարելի եղածին չափ կ'ապահանէր կոմսուհւոյն արդէն զլխոյն հոգին. Իսկ ես այս ամենը կը տեսնէի առանց կարենալու բան մ'ըսել. Այդ խիղճս կ'ապտաւէր. Օր մը, սրամտելով տեսարդ կացութեան վրայ, որոշեցի մեկնիլը Ցոյնժամ կոմսուհին բոլորովին զարթաւ և արգիլեց ինձ տեղէս շարժիլ. Հնազանդեցայ. «Ա՜հ, կ'ըսէի ինքնին, ուզեցիր իրազեկ լինիլ աշխարհային կենցաղայն խորց. ուզեցիր գտնալ թէ ի՞նչպէս կը լինէր այդ լուսաշող ատակդ միայն սէրն. ուզեցիր ճաշակել ջնութիւնն, եւ բարձրասիման կնոջ մը ջնութիւնը. Լա՛ւ, հիմակ ալ ճաշակէ.»

ՀԱ.

Սակայն, ճիշդ այն գձութիւնն պատճառաւ յարուցի ինքած էի, կոմսուհւոյն հանդէպ ունեցած դիրքս չէր կրնար մշտատեւ լինիլ. Ի զուր կը հատատէր ինձ, անշուշտ քիմիս ինդալու համար, թէ ոչ երբէք այնքան սիրած էր զիս. կ'զգայի թէ մեր երկրորդին մէջեւ խաղցուող տաքն, որ այժմ զուեշտի կը դառնար, չէր կրնար մշտնջենական լինիլ, թէ վախճան մը պիտի ունենար, եւ մօտալուտ ու ահեղի վախճան մը. Իրիկուն մը կարծեցի թէ այդ վախճանն հասած էր: Այն Ֆլոռանսն որուն վրայ խօսեցայ պատմութեանս սկիզբն եւ որ Էջքսի մէջ Դիսիան իշխանին եւ կոմսուհւոյն գործութեան պատճառն եղած էր, այն Ֆլոռանսը, Բարիզի ամենէն հրաշագեղ եւ ամենէն պերճաշուք պանդիներէ մին, որ ամենէն առաջ ինք իւր սեւ մազերը գեղձանի ներկելուն համար վերջին ատենները եւրոպական հռչակ մը հանած էր՝ «ալեզներու գեղեցկագործն» սոսկալի անուամբ, այն Ֆլոռանսն վերջապէս որ, իշխանին խօսքին նայելով, «ակնահաճոյ» կը գտնէր տիկին տը Շալին եւ իրիկուն մը դիտաւորութեամբ զնեած էր զնա թատրոնին մէջ, յաջոյժամ քանի մը օրէ ի վեր խօսեցնել կուտար իւր վրայ. Բոլոր լրագիրները, Գանդիէրն-ինձնէլն մինչեւ Լ՝ Էֆոնը, հասարակութեան կը խօսէին «իւր տուած մէկ առաքինի որոշման» վրայ. Խեղճ ազնիւը սիրահարած էր ազատ գեղեցիկ երիտասարդի մը: Կ'ուզէր ամուսնանալ անոր հետ եւ քաջուրել հիսաքանչ ամարանոց մը զոր գնած էր Գռամայի լճին ափանց վրայ: Մինչեւ ցայսվայր մէկ կողմ դրած դրամն անբաւական լինելով ապրելու համար, որոշած էր «զորկուիլ իւր կակկարտիէն». Այդ կակկարտաց վաճառումն յաջոյժամ ընդհանուր խօսակցութեան առարկայ էր աշխարհիս առաջին քաղաքին մէջ: Անյնա՞ն իշխաններ, միլիոնատէրեր, բարեառիմ ընտանեաց զաւակներ անցած էին Ֆլոռանսի առանձնասենեակէն՝ անդ թողլով իրենց շնորհակալութեան նշանները. Զնչխարհիկ մանր առարկայներն հարիւրներով կը հաշուուէին. Գալով թանկագին զոհարեղենաց, անհնար եղած էր անոնց ցուցակը պատրաստել. մատանիները, կ'ըսէին, գրիւով պիտի ծախուէին, աղամանդները լիտրով: Այդ արքայական գոհարաց ամենէն հրաշալի կտորն էր տասնեւվեց չարը մարգարտով մեծ մանեակ մը որ կէս միլիոն ֆրանք կը գնահատուէր: Լրագիրը ծանուցած լինելով թէ վաճառումէն առաջ ութօրեայ ցուցահանդէս մը տեղի պիտի ունենար, «ամենաարժէք ընկերութեան» կանայք մի գիւով կ'ելնէին երթալ այցելելու համար ցուցակաց աղջկան բնակարանն: Այնքա՞ն ըսած էին իրենց թէ գերազանց ճաշակ մ'ունէր, թէ ամենքն ալ կը նեսմացնէր իւր վայելչութեամբ: Ամբողջ չաթմի մ', զինանշաններ կրող կառքերու չարք մը ապասեց Մագիսեանի ծառուղւոյն քովերն, ուր կը գտնուէր Ֆլոռանսի ապարանքը: Քանի մը երտասարդներ, սեղեակները պարտելով, ինչ ինչ կահերու ա՛սէից եկած լինելուն դատանքն երեւան կը հանէին: Կարծես «Իրենք իրենց» էին հոն: Ֆլոռանսի կանգուն կենդանագիրը, մինչեւ սէքն հոտի, առ ինքն կը յանկուցանէր բոլոր նայուածքներն: Այդ կենդանագիրն ալ ծախու էր: Այլ մանաւանդ զարդարանաց սենեակը կը հիացնէր այցելուները: Զիրար կը խեղդէին այդ մեծ սենեկին մէջ, որ պատերն հայելիներով ծածկուած էին, եւ որուն ասիական արծաթէ անօթներն երկու հարիւր հազար ֆրանքի արժէք ունէին: Այս սենեակներուն մեծ մասը կարգացած էի գլաւտեղակ լրագրաց մէջ, ինչպէս Էնթրէքոռսն պէք եւ Ֆիկարոյ, եւ քանի մը ուրիշ սեղկութիւններ լսած էի կոմսուհւոյն մտերիմներէն: Իրիկուն մը տիկին տը Շալի, մտածով երեւցաւ ինձ: Կարծես մեծ պատասխարի մը կ'ապասէր: Հարցափորձեցի զինքը: Ծպտեցաւ, եւ թուատիրոջական պատասխան մը տուաւ: Ինձ այնպէս երեւցաւ թէ կ'ուզէր հեռացնել զիս: Անմիջապէս որոշեցի մնալ: Ժամ տասնին ատենները ծանուցին Դիսիան իշխանին գալուստը: Կոմսուհին, զնա տեսնելուն պէս, մոռցաւ թէ հոն էի: Ընդ առաջ խոյացաւ իշխանին, որ թեւին տակ թուղթի մէջ փաթթուած տուփ մը կը կրէր: Տիկին տը Շալի տեսակ մը խելայեղութեամբ յարբեցուցակեց այդ տուփն: Իշխանը կը խնդար. Ես, բան մը չէի հասկար, կը նայէի: Տիկին տը Շալի, սրահին խորը սեղանի մը մօտ երթալով, կոնակը մեզի դարձուցած, պատուց թուղթը, բացաւ տուփն և վրան ծռեցաւ համր, անձկալից: Իւր մօտ գնացի: Ցոյնժամ սենեկին մէջ հիւս կուգար երգելով, եւ ձեռացը մէջ բռնած ունէր սառարկայ մը զոր տուփէն հանած էր և զոր լաւ չէի որոշեր: Այդ սառարկան խանդաղատօք կը պարպուցէր պարանոցին վրայ, բերանին վրայ, այտերուն վրայ: Կարծես կը հոտուտէր, կը համբուրէր զայն: Ցանկարծ կանգ առաւ, յետոյ, բարձրաձայն ծիծաղ մ'արձակելով, մատներուն ծայրը խաղցուց մարգարտահիւս երկար մանեակ մը: Ֆլոռանսի մանեակն էր:

Աչերուս մօտ բերաւ զայն, եւ չկրցայ դպչել հիացումս: Սակայն սրանեղութեամբ տեսած էի որ իւր շրթունքը կը դնէր այն սղջկան գործածած մէկ առարկային վրայ: Ըսի իրեն.

—Այս մանեակը գնեցի՞ք, տիկին:

—Այո՛, այո՛, այո՛:

Ձեռներն իրարու կը զարնէր և ուրախութենէն կը կսկծուէր:

—Քանի՞:

Իշխանն ըսաւ.

—Հինգ հարիւր հազար ֆրանք:

(Շարունակելի)

հրդոց համար, տալով զՄասվա ա՛ն Տէրութեան (Իտալիոյ) որ կը հաւանի լինել Անգլիոյ «զինուորն»։

«Անգլիացիք խաբուած պէտք է լինին. զի զՄասվա Իտալիոյ թողով, չէին կարծեր թէ այս երիտասարդ Տէրութիւն զՄասվա իւր գործողութեանց խարիսխ պիտի ընէր, տարածելու համար զիւր ազդեցութիւն Ափրիկէի ներսերն, ի մեծ վնաս այն ազդեցութեան զոր Անգլիա կը յուսար ի գործ դնել Եգիպտոսի կրօնասէր հասարակածային գաւառաց մէջ։»

Պոֆոս Էֆէնտին կը յիշեցնէ թէ Անգլիացիք Սուտանի մէջ երկաթուղի մը չինել ձեռնարկեցին, այս նպատակաւ յատուկ ընկերութիւն մը կազմելով. բայց երկաթուղին, որ մասամբ չինուած ալ էր. աւազի մէջ կորաւ, երբ Սուտանեան արշաւանքն ի դերեւ ելաւ և անգլ. զօրքերն ետ կանչուեցան։ Երկաթուղւոյն երկաթներն և փայտերը Սուտանցիք կողոպտեցին։ Պահ մը Սուտանցիք հանդարտ կեցան։ Քանի մը տեղերու ժողովուրդք խնդրեցին մինչեւ իսկ Եղանդիոյ խտիվական կառավարութեան, պայմանաւ որ օտարազգեաց իշխանութեան չյանձնուին։ Անգլիացիք հակառակեցան այս շարժման։ Իրենց հետ բարեկամացած արաբ ցեղերը զրկեցին յիշեալ ժողովրդոց վրայ։ Եւ այժմ ահա վերստին երեւան կ'ելնէ Օսման Տիկմա, ներկայացուցիչն Սուտանցի տառապեալ ժողովրդեան, որ կ'ուզէ վրէժ լուծել Անգլիացիներէն, պաշարելով և նեղելով զՍուաքին։

ՎԱՌՆՈՒՑԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Սրեւելեան ճեպընթաց կառախումբն, որով կուգան եւրոպեան սուրհանդակները, տակաւին մինչեւ երեքշաբթի առաւօտ չէր հասած Պուքրէշ։

Այս առաւօտ Մայրաքաղաքիս եւրոպական թղթատարութեանց եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վառնայի շոգենաւն և եւրոպեան սուրհանդակի կրկին պայուսակները վաղը (ուրբաթ) պիտի հասնին Մայրաքաղաքս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռոտոսդոյի առաջնորդ Դեր. Ներսէս եպիսկոպոս, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, երէկ Երուսաղեմատուն երթալով տեսակցեցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

Ն. Դերապատուութիւնն յետոյ Պատրիարքարան երթալով տեսակցեցաւ նաեւ Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդ Հօր հետ։

Մշէ կը հաղորդէ թէ Էջմիածնի Հայոց դպրոցական նորահաստատ ծրագիրն իւր անորոշ եւ միակողմանի ուղղութեան պատճառաւ չփոթութեան և երկմտութեան մէջ ձգած է դպրոցաց վարչական եւ ուսումնական կառավարութիւնն, այնպէս որ միշտ անհամաձայնութիւնք տեղի կ'ունենան այդ մասին։ Էջմիածնայ հոգեւոր իշխանութիւնն ի նկատ առնելով այս վտանգաւոր վիճակը մտադիր է դպրոցաց համար կազմել նոր և աւելի մշակեալ ծրագիր մը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՑԱՆՔ, ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱՔԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Մերիմիրանի ատիճան տրուեցաւ Երուսաղեմայ երեւելիներէն տեղւոյն Իտարէի ժողովոյ անդամ Հիւսէյնի Զատէ Մուսա էֆէնտիի։

Իւլայի երկրորդ ատիճան՝ կայս. անձնական Դանձուն Նախարարութեան արքունի կալուածոց Սէնէտաթ մէմուրը Ասաֆ պէյի։

Սանիյէ Միւթէվալլի ատիճան՝ պատուանշանաց դիւանի պաշտօնեայներէն Եավէր էֆէնտիի և կայս. անձնական Դանձուն Նախարարութեան արքունի կալուածոց դիւանի տնօրէն Ցարութիւն Զէքի էֆէնտիի։

Մանիյէի երկրորդ ատիճան՝ նոյն դիւանի առաջին քարտուղար Ճինճեան Յակոբ էֆէնտիի։

Սալիսէի ատիճան՝ պատուանշանաց դիւանի քարտուղարներէն Մէհմէտ պէյի, Այտընի նահանգին Թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Նուրի էֆէնտիի և Տրապիզոնի Լազիստան գաւառակի հաշուակալութեան առաջին քարտուղար Թոփան Նէճաթի էֆէնտիի։

Եվտական Նախարարութեան ընդհանուր հաշուակալ անուանեցաւ նոյն Նախարարութեան օգնական Բիւրօ էֆէնտի և նմա յաջորդեց Եվտական ժողովոյ անդամ Մէհմէտտին էֆէնտի։

Եվտական ժողովոյ անդամ անուանեցաւ նոյն Նախարարութեան ընդհանուր հաշուակալ Բեհմիլ էֆէնտի։

Թախսիսաթը Մալիյէի տնօրէն անուանեցաւ Ագրիանուպոլսոյ Նախորդ Տէֆթէրտար Մազհար պէյ։

Ազտառաց և հանքաց վարչութեան հաշուակալութեան դիւանի տնօրէն անուանեցաւ Թախսիսաթը Մալիյէի տնօրէն Բիֆաշի էֆէնտի։

Պէրութի նահանգին տէֆթէրտար անուանեցաւ Մուսուլի Տէֆթէրտար Շերիֆ էֆէնտի և նմա յաջորդեց Ազտառաց և հանքաց վարչութեան հաշուակալութեան դիւանի տնօրէն Օսման էֆէնտի։

——

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. պալատան կարասեաց տնօրէն Աբիֆ պէյի և Սէլանիկի տէֆթէրտար Բաղրզ պէյի։

——

ՍԻՒԷՋԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր երէկի նստին մէջ զբաղելով Սիւէզի ջրանցքին չէզոքացման խնդրով իւր որոշումը տուաւ և տեղեկագիր մը պատրաստելով մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

——

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐԻՐՔ

Լատինաց տարեգլխոյն առթիւ, Վեհ. Սուլթանն հեռագրաւ բարեմաղթութիւններ ուղղեր է Եւրոպիոյ բոլոր կաթոլիկ վեհապետաց որք փոխադարձաբար իրենց շնորհակալութիւնն յայտներ են հեռագրաւ։

ԹՈՒՐՔՈ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻՐՆ

Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշայի եւ սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչի միջեւ կնքեալ պայմանագրոյն վրայ, որ կը վերաբերէր Թուրքո-սերպիական երկաթուղեաց միացման, սերպ կառավարութիւնն յանձնարարած է իւր Կ. Պոլսոյ դեսպանին ծանուցագիր մը յանձնել Բ. Դրան, երկուց պետութեանց շահուց համար, առաջարկելով որ Թղթատարական յատուկ պայմանագիր մը կնքուի ընդմէջ Սերպիոյ եւ Թուրքիոյ՝ Թղթատարական տիեզերական Միութեան հիման վրայ՝ ի լրացումն երկուց երկրաց Թղթատարական պետոյից։ Տարակոյս չկայ թէ ոչ աստիճան կարեւոր է այսպիսի պայմանագիր մը։ Սերպիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ այժմ կեցած Թղթատարական հաղորդակցութիւնը կը կայանայ պարզ նամակաց եւ տպագրեալ Թղթոց փոխանակութեան մէջ, որ շաբաթն երկու անգամ կը կատարուի Վրանիայի սահմանագլխոյն վրայ։ Դալով Թղթատարական պայուսակաց, գրամաժրարաց, արժէքներն յայտնի նամակաց եւ այլն, ասոնք դուրս են այժմ այդ պայմանագրէն։ Ակներեւ է ուրեմն որ իրաց այս կացութիւնը չպիտի կարենայ բնաւ բաւել Պէլկրատէն ի Սելանիկ երկաթուղին բանիլ սկսած ժամանակ ծագելիք պիտոյից։ 1887 յունիս 4ի պայմանագիրն, ի մասին Թուրքօ սերպիական երկաթուղեաց միացման, 57 րդ յօդուածով կը սահմանէ արդէն թէ Թղթատարք գէթ առօրեայ պիտի լինին Սկալանիկ Պէլկրատի գծին վրայ և 65րդ յօդուածով կը նախատեսէ արժէքներն յայտնի նամակներու եւ առանց արժէքներն յայտնուելու Թղթատարական պայուսակաց փոխադրութեան պայմաններն, համաձայն Թղթատարական տիեզերական Միութեան կանոնաց։ Բայց նոյն իսկ այս տրամադրութիւնք չեն կրնար բաւել երկար ժամանակ, եւ բացուելիք գծին միջազգային հանգամանքն հարկ պիտի զգացուցէ որ գործադրուին Թղթատարական տիեզերական Միութեան բոլոր տրամադրութիւնք։ Արդէն Եւրոպիոյ մէջ կը նշմարուի որ տերութիւնք մեծ կարեւորութիւն կը ընծայեն Սելանիկ Պէլկրատի Թղթատարական գծին։ Անգլիոյ Թղթատարական վարչութիւնը Պէլկրատի մէջ տեղեկութիւն հարցուցած է թէ Պէլկրատի եւ Սելանիկի միջեւ նամակաց առաքմունք ի՞նչ պայմաններով պիտի կատարուին։ Կենթադրուի թէ անգլ. նամակատուները կուզեն օգուտ քաղել Պալքանեան երկաթուղեաց մերձակայ բացումէն, որպէս զի աւելի արագընթաց սուրհանդակներ հաստատեն Աբեւելից և Հնդկաստանի համար։ Ցայտնի է նաև որ շոգենաւային մեծ ընկերութիւնք, Մէսաժրիի Մարիդիմ և աւստրիական Լոյդը, կը պատրաստուին մանաւոր երթեւեկութիւններ հաստատել Սելանիկէն ի Սիւէզ։ Հետեւաբար սերպիական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնու, դիմաւորաբար կարգադրելով Թուրքիոյ հետ իւր Թղթատարական ընդհանուր յարաբերութիւններն, ո՛չ միայն տիեզերական Թղթատարական Միութեան տեսակէտով, այլ նաև սահմանակից երկրի մը տեսակէտով՝ դոհացում տալու համար մտաւոր ապագայի մը պահանջմանց։ Այս պատճառաւ է որ, ինչպէս վերը կըսէինք, Սերպիոյ դահլիճը խնդրած է օսմ. կառավարութենէն՝ Թղթատարական պայմանագիր մը կնքել իրեն հետ։ Բ. Դուռը տակաւին պատասխանած չէ Պ. Նովաքովիչի ծանուցագրոյն, սակայն յոյժ տրամադիր է այդ առաջարկն ընդունելու և կը կարծուի թէ չպիտի յապաղի օսմ. պատուիրակ մը նշանակել որ բանակցութեան սկսի Սերպիոյ ներկայացուցչին հետ։ (Լ. Հէրալտ)

——

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈ

Սպասուել կ'իմանայ թէ կեդրոնական պետութեանց և Անգլիոյ միջեւ կարծեցեալ համաձայնութեան մը զրոյցներուն վրայ, որուն նպատակն է Միջերկրականի մէջ տերութեանց այժմեան հաւասարակշռութիւնը պահել, Բարբէրէն Բ Դրան ուղղեալ պաշտօնական ազդ մը բացորոշ և գոհացուցիչ ապահովութիւններ կուտայ օսմ. կայս. կառավարութեան ի մասին խորհրդոց և տեսութեանց ֆրանսական կառավարութեան՝ արեւմտեան Ափրիկէի մէջ Թուրքիոյ ստացուածոց Նկատմամբ։ Ըստ այդ զեկուցագրոյն, ո՛չ միայն ֆրանսական կառավարութեան վերագրեալ կասկածելի գաղափարք սխալ են, այլ նոյն իսկ Ֆրանսա շահ ունի իրաց արդի կացութիւնն անփոփոխ պահելու։

Պաշտօնական գիրը կը յարէ թէ, Ֆրանսա կը փափաքի ըստ անցելոյն բարեմտական յարաբերութիւններ տածել օսմ. կառավարութեան հետ և Բ. Դրան հետ համաձայնութեամբ գործել այն պարագային յորում եւրոպական հաւասարակշռութիւնը խախտի Միջերկրականի մէջ։

— —

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՑԱՆ

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Աւստրիոյ Կայսրը Եշկ-Ռէ Թ-էի պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրած է մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպանատան առաջին քարտուղար Աբթաքի Խան Նէվրուզի։

—

ԿԱԼՈՒՆԴԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ

Թ-էէ կ'իմանայ թէ Վեհ. Սուլթանին հրամաւաւ նոր քննութիւնք պիտի կատարուին ի մասին կալուածական տրոց և թէ այս օրերս յատուկ պաշտօնեայներ պիտի կարգուին օրք ընդհանուր քննութեան մը պիտի ձեռնարկեն և ամենայն արդարութեամբ պիտի որոշեն կալուածոց արժէքները։

——

ԴԵՍՊԱՆԱՑ ԱՄՍԱԿԱՆՔ

Քանի մ'օր առաջ կը յուսացուէր թէ, կ'ըսէ Լ. Հէրալտ, շաբթուս մէջ կարգադրութիւն մը պիտի լինի Օսմ. կայս. Պանքային հետ վճարելու համար օտար երկրաց օսմ. դեսպաններու եւ դեսպանական պաշտօնէից նոյեմբերի ամսականները։ Դժբախտաբար այս յոյսը չիրականացաւ ցարդ, այն պատճառաւ որ Հարկ դատուած է հաստատուն եւ կատարեալ երաշխաւորութիւններ տալ յիշեալ դրամատան։ Կը յուսացուի թէ, կը յարէ անգլօ ֆրանսական Թերթը, Վսեմ. Մահմուտ փաշա որ իւր երիտասական տաղանդին եւ հմտութեան փորձերը տուաւ վերջերս, պիտի յաջողի լուծել խնդիր մը որ պարբերաբար երեւան կ'ելնէ և ուստից կը նեղուին թէ աստ և թէ օտար երկիրներ Տէրութեան հաւատարիմ ծառայից շատերն։

——

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Սապէդ կ'իմանայ թէ օտար դրամատերաց խումբ մը մենաշնորհ կը խնդրէ կայս. կառավարութենէն երկաթուղի մը չինելու համար Սամսօնէն մինչեւ Ամասիա ու Սեբաստիա և թէ Առեւտրական ու Հաւրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնը ձեռնարկած է այս առաջարկի քննութեան։

—Մէնդէօ՝ ևս կ'ըսէ թէ կայս. կառավարութեան և այն ֆրանսացի դրամատերաց խմբին միջեւ որ ասիական երկաթուղեաց շինութեան մենաշնորհը կը խնդրէ, բանակցութիւնք կը կատարուին փութով և շատ յառաջացած իսկ են։

——

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱՆ

Հետեւեալ չարաչուք նաւաբեկութիւնը կը պատմուի մեզ, որ տեղի ունեցեր է քանի մ'օր առաջ։

Անգլ. Կիլբրիդ Վոլբրը ընկերութեան Մ՚՚ անուն շոգենաւը՝ նաւապետ Սմիթ՝ ցորեն բեռցած Կ. Պոլիս կուգար, երբ Սուլինայի բացերը բուռն փոթորկի մը կը բռնուի. շոգենաւն ազատելն անկարելի եր ու ո՛չ մէկ կողմէ օգնութեան նշոյլ մը կը նշմարուեր. նաւաստեաց թիւն էր 18 որոց 6ը երեք մակոյկներու մէջ նետուած էին ազատելու յուսով եւ խեղդուած էին. մէկ մակոյկ մը կը մնար, իբր միակ յոյս փրկութեան, որուն մէջ կը նետուին մնացեալ 12 նաւաստիք եւ նաւապետն։ Այս դժբաղդ արկածեալք եօթանասուն-երկու ժամ կը տատանին ալեաց վրայ, նօթի եւ ծարաւ, առանց սնդեան. առաջին օրը խեղճերէն երկուքը կը մեռնին, երկրորդ օրը երկուքն եւս։ Մնացեալք վերջապէս երրորդ օրն, երբ մահամերձ վիճակի մէջ ընկղմելու վրայ էին, կը նշմարեն հելլենական թէօթօր առագաստանաւ մը, նաւապետ Թէօտորոսի, որ կ'ազատէ զիրենք Սեւ ծովու բերանէն 120 մղոն հեռաւորութեամբ, Բալչիքա կոչուած տեղը։ Անգլ. նաւապետը և ուրիշ նաւաստի մը կը մեռնին առագաստանաւուն մէջ. իսկ մնացեալ վեց նաւաբեկեալք այս առաւօտ կ. Պոլիս բերուեցան Գարիդան Թէօտորոսի ձեռամբ որ անգլ. դեսպանատան յանձնեց զանոնք, ուստից հիւանդանոց փոխադրուեցան։

Մ՚՚ շոգենաւը բոլորովին ընկղմած է Սուլինայի բացերը։

——

ԲՈՐՁԱՐ ԻՍՄԱՅԻԼ ՓԱՇԱ

Վեհ. Սուլթանն իւր առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշան շարթուս մէջ Էմիրկէն Բարձր Իսմայիլ փաշայի ապարանքը զրկեց և Իւր կայսերական բարեւներն հաղորդել տուաւ։ Ն. Վեհափառութիւն հրամայած է որ յատուկ շոգենաւակ մը դրուի Ն. Բարձրութեան տրամադրութեան ներքեւ։

Նախորդ Խտիվը կայս. պալատ երթալով իւր շնորհակալիքն յայտնեց Վեհ. Սուլթանի այս շնորհաց համար։

* * *

Իսմայիլ փաշա Իտալիայէն մեկնելէ առաջ Հռոմ երթալով իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցեր է Ռումպերտօ թագաւորին։ ունկնդրութիւնը տեւեր է իբր կէս ժամ։ Նախորդ Խտիվը շնորհակալութիւն յայտներ է Իտալիոյ թագաւորին որ իւր տրամադրութեան ներքեւ դրած էր Վիլլա Ֆաւորիդա կոչուած բնակարանն ի Նաբոլի։ Բիչ յետոյ, թագաւորը փոխադարձ այցելութիւն տուեր է Ն. Բարձրութեան, անգլ. դեսպանատան մէջ։ Նախորդ Խտիվը թէեւ մտադիր է եղեր չորս օր Հռոմ անցուցանել, սակայն Կ. Պոլսէն ըստացած տիպոդական հեռագրոց վրայ նոյն երեկոյին իսկ Նաբոլի վերադարձեր և անտի մեկներ է։

——

ՄԱՎԶԵՐԵԱՆ ՀՐԱՑԱՆՔ

Կայսերական կառավարութիւնը նոր հրահանգներ զրկած է Մավզերի զինագործարանին որպէս զի փութացնէ յանձնարարեալ հրացանաց պատրաստութիւնը։ (Մ՚՚ էլ՚՚)

——

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՈՃԲԱԳՈՐԾ ՄԸ

Կը յիշուի թէ Արմենակ անուն երիտասարդ մը ասկից առաջ Պոլսոյ շուկային մէջ իւր հայրն՝ Հաճի Յակոբը սպաննած լինելով տասն-հինգ տարուան շրթայակապ աշխատութեան դատապարտուած էր։ Արմենակ վերջերս բանտէն փախչի փորձերով հրապէն պարպած էր ոստիկանաց վրայ և այս պատճառաւ իւր բանտարկութեան ժամանակամիջոցը բան երկու տարուան բարձրացած էր։

Արդ, Արմենակ այս օրերս կեդրոնական բանտին մէջ դաշոյնով սպաննած է Բէյթի դէտերէն Ահմէտ Զաֆուշն որ Իպրահիմ փաշա Մէտրէսէին մէջ գործուած սպաննութեան հեղինակներէն մին լինելով մահուան դատապարտուած էր Եղեռնադատ ատենին կողմէ։

Վեհ. Սուլթանն երրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան շնորհեց Եէմէնի կուսակալութեան նորընտիր օգնական Ալի Ռիզա էֆէնտիի որ երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Պէրութի կուսակալ Ալի փաշա այսօր կայս պալատ երթալով իւր հրաժեշտի ողջոյնը պիտի մատուցանէ և յետոյ իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

—Սէլանիկի նահանգին 302 տարւոյ ոչխարաց տուրքն հարիւրին տասպակաս արդիւնք մ'ունեցած է բաղդատմամբ 301 տարւոյ։ Նոյնպէս 303 տարին նուազ արդիւնք մ'ունեցած է բաղդատմամբ նախորդ տարւոյ։

Սապէդ այս առթիւ Սելանիկի կուսակալութեան և եվտական նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

—Այտընի նահանգին վերաբնիչ ատենի ընդհ. դատախազ Տիրան էֆէնտի Ազնան երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս եկաւ Իզմիրէն։

—Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆլուրէնսի որոշմամբ՝ մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան թարգմաններէն Պ. Պ. Բօպէր, Բուէ և Հիւար քննութիւն մ'անցնելու տուեր են օգնական թարգման Պ. Կ. Պայի որ յաջողութեամբ անցուցեր է արաբերէնի թուքերէնի և պարսկերէնի քննութիւններն որով պիտի կարենայ թարգմանի պաշտօն ստանձնել։

—Առջի օրը Էմիրկէնի մէջ մեռաւ խտիվական պալատն տնօրէն Ալի պէյ։

—Մայրաքաղաքիս աւստրիական հիւպատոս Պ. Քլասի ընդհ. հիւպատոս անուանեցաւ։

— Լիբանանու կուսակալութեան ընդհ. քարտուղար Բիւբէլեան Դրիգոր էֆէնտի մայրաքաղաքս եկաւ արձակուրդով։

—Ալէքսանդրիայէն կը գրեն թէ եգիպտական կառավարութիւնը 30 ոսկւոյ տուրք մը դրեր է ծխախոտ մը շակուած հողերուն մէջ մի ֆէդանին համար։ Այս տնօրինութեամբ կը յուսացուի թէ օսմ. ծխախոտին ի Թուրքիա ներմուծումը բաղդատակի։

—Երէկ Մախսուսէի շոգենաւով իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ Սեբաստիոյ պահեստի զօրաց հրամանատար Միրլիվա Էմին փաշա։

—Եղեռնադատ ատենը նախընթաց օր վեցամսեայ բանտարկութեան դատապարտուց Բէճէպ անուն ծովային զինուոր մ'որ հրազէն պարպած էր գինեպան Վասիլի վրայ։

—Երէկ մայրաքաղաքս Ժամանեցին Մահմուտ, Համտի եւ Ալի էֆէնտիք, որք Սպանիա զրկուած էին տեղւոյն թանգարաններուն մէջ գտնուած Արաբական նշանաւոր մատեաններն ընդօրինակելու եւ ուսումնասիրելու համար այլեւ այլ իսլամական հնութիւններն։ Սոյն պաշտօնեայք ուղղակի կայսպալատ գնացին։

ԹԱՏՐՈՆ

ԹԷՓԷ-ՊԱՇԻ

Իտալական Օպերայի խումբն այս գիշեր պիտի ներկայացնէ «Trovatore»։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ 4 յունուար

Զրոյց կը շրջի թէ պատերազմական գործոց Նախարար զօրավար Լոժրոյ մտադիր է հրաժարիլ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂՈՒԼԱԹԻՈՑ ՊՈՐՍԱ

Ղալատիա, 24 Դեկտեմբեր

Օսմանեան Ռենտայիտ

			Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց.)	Սէրի Դ.	Կ.	15 16
Պարսկային գոցուածքն վերջը	»	»	15 18
Բէյրութի մէջ	»	»	— —
Առաւօտուն բացուելիս	»	»	15 19
Բարձրագոյն գին	»	»	15 20
Նուազագոյն »	»	»	15 18
Կէս օրին	»	»	15 19

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼԻ ՏԱՒԵՐԸ

Երէկ երեկոյ		34 22
Այս առաւօտ		34 22
Կէս օր		34 20

ԲՆԳԱՅԻ ԱՐԻԵՐԸ

Փոխառութիւն 1858)	Սէրի	23
» 1862)		
» 1860)		
» 1863)	»	14 10
» 1872)		
» 1865)		
» 1869)	»	15 19
» 1873)		

ԼՈՆԴՈՆԻ ԳՐԱՄԱ

Օսմանեան ռոկի	տրը.	100
20 ֆրանքոց	»	88 7
Անգլիական ռոկի	»	111 5
Բօլ իմպերիալ	»	90 35
Գիմիմից	»	50 35
Ռուսական թղթադրամ	»	40 32
» արծաթ	»	74
Ֆիորին	»	— —
Պէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 35
Վ.ֆրանց	»	104
Հիմնոց	»	104
Մէրմիլ	»	101 30
Թասքիսի	»	15 10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 4 յունվար ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. ռենտայիտ		102 15/16
Օսման. »	Սէրի Դ. բացուելիս	13 9/16
» » »	գոցուելիս	13 15/16
» » »	Ա.	23
» » »	Բ.	14 7/8
» » »	Գ.	13 5/8
Օթոման 1871		72 1/4
Փոխառութիւն 1877		85 1/4
Պանք Օթոման		10 1/8
Ռուսական փոխառ. 1873		93 1/8
Եգիպտական միաչեայ (իւանիթէ)		73 5/8
» առանձն. (բրիվիլէժիթ)		98 5/8
Տպրա Սանիթ		70 1/8
Ցօմանիայ (փոխառ. Լոչիլր)		94 1/4
Հունգարական պարտատոմսերի 4 %		— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 55

Վիէննա, 4 յունվար ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	— —
Օսմանեան երկաթուղի	— —

Բարիզ, 4 յունվար ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռենթի 4 1/2 %	107 60
» » 3 %	81 35
Օսմանեան ռենտայիտ Սէրի Դ. բացուելիս	14 10
» » » գոցուելիս	14 05
» » » Բ.	14
» » » Գ.	13 95
Օսմանեան երկաթուղի	34 25
» Բէյթի բանկի թղթադրամ	— —
Պանք Օթոման	508 75
Դրէսդի Լիոնէ	577 50
» Ֆոնտիէ	1408 75
Բանգնոտոն Լիոնի	1245
Սուէզի ջրանցք	2105
Ռուսական 5 % 1877 ի	100 3/8
Իտալական Ռենթի	96 45
Սպանիական (արտաքին)	67 1/4
Եգիպտական միաչեայ	373 75
Բրիոշիէ թիւրք	360
5 % Հելլենական	363 75
Լէք Լոնդոնի վրայ	25 33

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

LA PERICHOLE

Զուարթ, աշխոյժ ու սիրուն Օրէրա-Պուֆֆ մ'էր Լա Բէրիշոլ զոր Պ. Բլոմիւ-ի Ֆրանսական խումբը ներկայացուց երեքշաբթի գիշեր։ Սրահը լեցուած էր կիսով չափ և ներկայացումն յաջող դնաց։ Պարին նիւթն ալ, եղանակներուն պէս, թեթեւ էր, այլ անոր պէս զրօսեցուցիչ, թեւեւ քիչ մը տրաց։ Բէրիշոլ՝ որուն դերը կատարեց Օ... Վիոլէ չատ հրապուրիչ կերպով՝ շէջուն երգչուհի մ'է, որ իւր սիրահարին հետ (Բիգիլիօ) հրապարակներուն վրայ ելը նուագէ ու կերգէ ապրելու համար։ Առաջին արարուածը կը ներկայացնէ Բէյրութի փոխարքային պարտեզ մը ուր գեղջկուհիք, նաժիշտք հանդիսաւորուած՝ քաղցր ժամերը կ'անցուցնեն երգելով, խմելով ու պարելով։ Բէրիշոլ ու Բիգիլիօ կը ներկայանան առաւ նուէրներ առնելու յոյսով ու կ'սիրեն նուագել պարեւելեան եղանակներու պէս միւսամղոտ երգեր և կը պարեն յունական պարերու նման մեղմօրոր պարեր, այնքան գեղեցիկ որ հանդիսականք երիցս կրկնել տուին բուռն ծափահարութեամբ։ Այլ չեն գտներ գրքոյկ մը որ մարգարտէ գիրերնք, ամբողջը կը հեռանայ տակաւ առ տակաւ ու երկուքն առանձին կը մնան, խանդ և նօթի, Բէրիշոլ այլեւս յաւանական զօրութիւն չունի, կը խնդրէ սիրահարէն որ երթայ վերջին փորձ մ'ընէ մեսակայ փոզոցներուն մէջ, քանի մը սու ճարելու և ինք կիսանուամ կ'ընկղմանի ծառի մը առորոյթը։

Բէյրութի փոխարքայն՝ Տօն Անտրէա՝ մեծավարձամ ու մոլի անձ մը, որ ծպտեալ կը շրջի քաղաքին մէջ, սիրային արկածներ որոնելով, կը հանդի այս միջոցիս, կը նշմարէ զ'զանի երգչուհին՝ իւր պալատան մօտ, ձայն կուտայ նմա, սրտատրոփ կը հարցանէ թէ ամուսնացած է կամ տարփածու մ'ունի՞, և խմնալով որ մէն միայնակ ու լքեալ աղջիկ մ'է, կ'առաջարկէ նմա իւր ապարանքը տանիլ և պատուակալ օրիորդի պաշտօն տալ նմա, իւր իսկ քովը։ Բէրիշոլ յամչտակուած է, ո՛չ եթէ Տօն Անտրէսի ագեղ դէմքէն ու բիրտ սիրայանութիւններէն, այլ վասն զի պիտի ընթրէ՛, ինչ աւելի համոզիչ է քան փաւաւոր սեղանի մը խոստումը աղջկան մը համար որ քսան չորս ժամէ ի վեր Նօթի է։ Եւ Բէրիշոլ կ'սիրի երգել իւր վարանումն ճոյքը։ տե՛ս է՛ն՚՚՚

նեցած էին. Բէրիքոլ այս ամէն դարձուածոց մէջ հաստատիմ մնացած էր իւր սիրելւոյն։

* * *

LA MOUCHE D'OR
(Mlle Preciosa Gringolatis)

Բերալի մէջ օրուան նորութիւնը կը համարուին Օր. Բրէսիօզի վերամբարձման փորձերն. «Ոսկեղինիկ Ճանճը» (La Mouche d'Or) որպէս կ'անուանի Բարիզու կէդէ Թատրոնին այս գեղանի պարուհին, քանի մը գիշերներէ ի վեր հըմայիչ պատրանքի մը մէջ կը թողու Նոր Թատրոնի հանդիսականները. սըրահը կէս մութի մէջ թողուած է, երբ կը բացուի վարագոյրը. Օր. Բրէսիօզա՝ արծաթեայ թեւեր անցուցած՝ տատրակի մը նման կ'սկսի բարձրանալ, սաւառնիլ թատերաբեմին բարձունքն ու վար իջնել, ոգեւորիչ նուագածութեան մ'ընկերակցութեամբ. և ապա կը կրկնէ իւր վերասացման փորձերը զանազան ձեւերով. քանի մ'աղղկունք՝ շղարշներ բռնած, պար կը կազմեն և Ոսկեղինիկ Ճանճը կը սաւառնի անոնց վրայէն, [illegible] մէջ, ո-

վեր կ'ելնէ. կը կանգնի ծաղկանց կողովի մը վրայ զոր աղղիկ մը գլխամբարձ կը տանի կամ ուրիշի մը ափին մէջ։ Այսպէս, Օր. Բրէսիօզի երեքչաբթի գիշեր երկրորդ անգամ լինելով հրապուրիչ ժամ մ'անցուցնել տուաւ իւր զանազան փորձերով. գեղեցիկ էր նաեւ ազատներու խաղն զոր պէտք է անձամբ երթալ տեսնել. Բաւատիին ճակատը դրուած վանդակի մը մէջէն տանի չափ ազատներ արձակուելով հետզհետէ, կ'երթան կը հանդչին Ոսկեղինիկ Ճանճին թեւոց վրայ, որ անգամ մ'ալ կը վերասլանայ անոնց հետ եւ ապա կը թողու որ իւր ընտանի ազատներեակը իրենց վանդակը վերադառնան, առանց մոլորելու անցնելով սրահին բարձունքէն։

Հակառակ հանդիսականաց բուռն հետաքրքրութեան ո՛չ ոք կրցաւ գիտնալ կամ նշմարել թէ բարիզեան պարուհին ի՛նչ միջոցաւ կը բարձրանայ օդին մէջ, վասն զի նոյն իսկ ամենէն մօտանց դիտողներուն համար ոչինչ կ'երեւի, բայց եթէ հոլաթեւ աղղիկ մը որոյ փորձերուն հրապոյրն եւս առաւել կը կրկնուի այս հետաքրքրութեամբ։ Տ.

Նոր Թատրոնի Ֆրանսական խումբն այս գիշեր պիտի ներկայացնէ, առաջին անգամ լինելով,

Le Sourd
ou
L'auberge pleine

Օրէրա-գօմիք երեք արարուածով։

Մէյնարարի միջոցին Օր. Բրէսիօզա պիտի կատարէ իւր փորձերը։

Նոր Թատրոնի Տնօրինութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պորտօ և Մարսիլիոյ թատրոններու առաջին Բէնէֆ Գ. Բէլէն և Մուլուզի թատրոնին առաջին երգչուհի Օր. Բէյրէ յառաջիկայ շաբաթ ճամբայ կ'ելնեն Մարսիլիայէն և յունուար 2|14ին մայրաքաղաքս կ'հասնին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ԻՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Եբէկի Բ—ին և վերջ)

Այդ երեք Պաղեստինեան են ահա որ զԱղեքսանդրիա Ադեքսանդրիա ըսին, և Եգիպտոսը բարգաւաճութեան ու պայծառութեան յեսին ծայր հասուցին։ Անհնար լինելով յիշել սոցա բազմատեսակ գործերն ի շինութիւն և ի զարգացումն երկրին ընդհանրապէս և Ադեքսանդրիոյ մասնաւորապէս, մասնաւոր մասուբական, գիտական, արուեստական և բարոյական տեսակէտով, բաւական կ'համարինք այսքան ըսել թէ սոցա օրով կատուցուած է Փարոսի տիեզերահռչակ արձանն ի լոյս նուազագոյ, որ աշխարհի եօթն սքանչելեաց մին կը համարուէր, և որմէ ֆարոս անուանն եկած է ի նշանակ լուսատու կանթեղաց ի բերանս նաւահանգստաց։ Սոցա օրով միացաւ Կարմիր ծով ընդ Միջերկրականի մէջնորդութեամբ Նեղոսի և ոչ նաւամարտ պատանցին, որ ԺԹ. դարու գիտական գիւտերուն վերատեսած էր։ Այդ ջրանցքն Եգիպտոսի նախկին փարաոններէն Նեքաւով սկսած էր նախ փորել տալ, այն որ 617ին 601 թագաւորեց, և Դարեհ Վշտասպեան պարսիկ աշխարհակալն շարունակեց, բայց կարծելով թէ Կարմիր ծով բարձր լինելով պիտի ողողվի զԵգիպտոս, ձգեց, իսկ Պաղեմոն Փիլադելփոս չուներով այդ երկիւղը, զի գիտութենէ գիտէր անոր անհիմն լինիլ, աւարտեց, ըսել է գործադրեց ինչ որ Սիւէզի պարանցին ճեղքման նպատակն է, այն է միութիւն երկուց ծովուց, որ արդարեւ ներկայիս նման կանոնաւոր դիրութիւն մը չէր ընծայեր, բայց այն ժամանակին պիտոյից և նաւուց կը բաւէր, զի պէտք է յիշել որ 2000 տարիէ աւելի առաջ էր երբ այդ գործը կը կատարուէր։ Այլ Պաղեմեան մեծագործութիւնն այսքան չէ, եւ եթէ ուրիշ արդիւնք մը չունենային իսկ, մի միայն Ադեքսանդրեան գրատան հաստատութիւնն բաւական էր իրենց եւ Ադեքսանդրիոյ անունն անմահացնել։ Այդ տիեզերական գրատունն՝ ուր 700 հազար օրինակ լինել կը յիշուի ժամանակին գրեանց, երբ ոչ թուղթի եւ ոչ տպագրութիւն կար, այլ պապիրոս կամ մագաղաթ եւ ձեռագիր մատեանք կը տեսնէին անոնց գործեր, եւ ուր Աստուածաշունչն ալ եօթանասնից թարգմանութեամբ զետեղուեցաւ՝ թէ եւ քաղաքացիքն ու Պաղեմէոնեան գիտնականներն էին, այդ գրատունն է ահա պատճառ Ադեքսանդրիոյ ուսումնական եւ գիտական այն անմրցակից գերազանցութեան որ գինքը բոլոր տիեզերաց Ակադեմիոյ փոխեց երբեմն, զի ժամանակին ոչ մի գիտուն եւ իմաստասէր առանց այս գրատունն այցելելու չէր կարող հեղինակութիւն մը լինիլ։ Այս համաշխարհական գրատունն եթէ անեղծ մնար մինչեւ Կիւթենպէրկի գիւտը, այսօր աշխարհի վրայ ոչինչ գաղտնիք չէր մնար ի հնոց եւ ի նախապատմական ժամանակաց իսկ թերեւս։ Բայց ոչ թէ ժամանակն այլ մարդիկ սպառեցին այն անփոխարինելի գանձեր, մարդկային ազգի պատմութեան այն նախնական աւանդապահներ, զի նաեւ Յուլիոս Կեսարու սրշաւանաց ժամանակ (48 Ն. Ք.) հրդեհ մը նոյն գրատուն կէսը լափեց, թէեւ վերստին նորոգուեցաւ, իսկ վերջ ական ջնջման մասին կը պատահին կարծիքներ Մեծագոյնն է թէ Արաբացւոց նուաճման ժամանակ Ամրու զօրավարն հարցուցած ըլլայ Էօմէր Ամիրապետին թէ ի՞նչ ընելու է գրատան գիրքերը։ Նա պատասխանած է թէ պէտք է այրել և Ադեքսանդրիոյ բաղնիքները վեց ամսոյ գիրքը եւ եթէ վատեր են այնուհետեւ, այնքան ոչ չատ եղած են նոքա։ Սակայն ըստ ոմանց եւ աւելի հնագոյ պատմագրի մը՝ այս, զի կը պատմեն թէ Մեծն Թէոդոս կայսեր (378—395 Ն. Ք.) ժամանակ յԱղեքսանդրիա կանգուն էր տակաւին Սերապիոն հինաւուրց մեհեանը ուր երբեմն Ապիս եզը կը պաշտուէր։ Քրիստոնեայքն նախանձայուզութեամբ գործանել կ'ուզեն զայն, քուրմք եւ կուսակիցք կը դիմադրեն, կռիւը կը մեծնայ, և կայսեր ականջը կը հասնի, և նա կը հրամայէ զինու զօրութեամբ վանել ընդդիմութիւնն ու կործանել։ Արդ Սերապիոնին հետ կը կործանուի կրնան երկրորդ կարծիք ունեցողներն, նաեւ գրատունն որ անբներ է եղեր նմանապէս կ'ասուի գիրքերն յատուկ կայսերական հրամանա, իբր հեթանոսութեան ներկայացուցչաց և քրիստոնէութեան մոլորեցուցչաց աւելորդ դատելով։ Մեր Տրդատ և Լուսաւորիչն ալ այսպէս չմոլորեցա՞ն Հայոց հին գիրքերուն հետ։ Բայց այս հիշդ է թէ Ամրու գիրքեր այրեց յԱղեքսանդրիա։ Այլ դարձ նոր գրուած և գրուած էին անգ քրիստոնէական հոգւով և գրչով իբր ի վերայ աւերակաց հեթանոս գրատանն, ինչպէս ասացուած էին։ Եկեղեցիք ընդհանրապէս մեհենաց տեղեր կամ աւերակաց վրայ։ Բայց նաեւ այս ալ ճիշդ է թէ մինչեւնոյն բաղնի պիտի ունենային Պաղեստանց հաւաքածոյքն, եթէ մնացած ըլլային մինչեւ Ամրու։ Այլ այսպէս կամ այնպէս մարդկային պատմութիւնն անդարմանելի կորուստ մ'ունեցած է Ադեքսանդրեան գրատան սպառմամբ, որոյ նմանն հին պատմութիւնն այլուր չէ արձանագրած և որ կրնայ մատուիպար և նմանակատարար համարուիլ Եւրոպոյ պետական գրադարանաց։

Սակայն Եգիպտոս և Ադեքսանդրիա միշտ մեհենոյն ձիրքերով օժտեալ թագաւորներ չունեցան յառաջ քան իւր անկախութեան կորուստը։ Երեք Պտղոմեանց յաջորդներն, անարժան այն գահուն, ամենն տեսակ մոլութեամբ լի էին, Արեւելեան մեծափարթամ ինքնակալաց չափ չապրութիւն և զեղխութիւն ունէին, Տիւրացւոց և Կարքեդոնացւոց չափ անգթութիւն և քարարարութիւն, և Բիւզանդացւոց չափ նենգագործութիւն և լրբութիւն, մանաւանդ յաջորդական կամ ժառանգական իրաւունքներու համար։ Այնպէս որ Հռոմայեցւոց աչքն ի վաղուց գրաւած էին լինելու պատրաստական։ Ուստի երբ Սելեւկիայեցոյ Անտիոքոս Եպիփան թագաւորն օգուտ քաղելով Ադեքսանդրիոյ արքունեաց անընդհատ խռովութիւններէն, քաղաքը պաշարեց անգամ մը և մաղ մնաց առնու, Հռոմայեցւոց դեսպանն այնպէս խստիւ հրամայեց իրեն ձգել պաշարումն և մեկնիլ, ինչպէս տեր մը իւր ծառային։ Խեղճ Անտիոքոս արգի եղար ազանդաւորներուն պէս Հռոմայեցւոյն քաշած շրջապատ գծէն չկրցաւ դուրս ելնել, մինչեւ չխոստացաւ նորա հրամանը կատարել։ Այնուհետեւ ամենանախանձելի անխոս այլ իրականին մէջ Հռոմայեցւոց հրամանաւ կը կառավարուէր պըզտնան սէրութիւնը, մինչեւ որ կործանուեցաւ վերջնապէս Ակտիոնի ճակատամարտով, վասնզի Պաղեմեանց վերջին ժառանգը մեծամարտաբար Կղեոպատրա թագուհին հոմանի և դաշնակիցն էր Անտոնիոսի, զոր թէպէտ լաւ վատարար յաստով գրաւելոյ նորա հակառակորդին Օգոստոսի միրոը, ինչպէս գոյցեր էր կեսարուն, բայց ի զերեւ ելաւ և ձեռք չչնչալու ու ի Հռոմ յաղթանակի զարդ չլինելու համար իժամամ կրաւ արծանապէս, զի սոյն վատաշուէ պանիկն էր որ մեր Արտաւազդ Ա. Գլխատել տուաւ, որ եւ իւր զաւակաց ու ազգականաց ալ չէր խնայած։

Հռոմայեցւոց տիրապետութեամբ կորաւ Ադեքսանդրիոյ և Եգիպտոսի կեանքը։ Իսկ Արաբացիք գրաւելով զայնս, Դահիրէ հիմնեցին, հետեւապէս Ադեքսանդրիա երկրորդական եղաւ յԵգիպտոս պահելով իւր ծովային առաւելութիւնն միայն Բայդ այդու ամենայնիւ ամէն ժամանակ աֆարտի մեծագոյն քաղաքաց մին էր միշտ ծաղկալն Ադեքսանդրիա։

Իսկ այժմ ի՞նչպէս կը ներկայանայ։ Այժմ յետ Դահիրէի Ափրիկէի մեծագոյն քաղաքն է, բայց քան զնա դերազանց գեղեցկութեամբ ու ճոխութեամբ։ Թէպէտ ափրիկեան հողի վրայ, ոչ բարբարոսութեան և վայրենութեան օրրան կը համարուի, եւրոպական մի քաղաք է ամէն մասամբ։ Որպէս Եգիպտոս բացառիկ առաւելութիւն ունեցած է միշտ յԱփրիկէ իւր նախապատմական քաղաքակրթութեամբ, նոյնպէս Ադեքսանդրիա իւր միտական գեղեցկութեամբ և վաճառականութեամբ իւր երկայնատարած և լայնարձակ փողոցներն որ կ'թուին համեմատապէս չափուած ըլլալ, իւր յատակին ամէն տեղ և ամենայն քուր սալարկութիւնն, տուներուն պատատման չնորհաձիքներն ու սքանչելատեսիլ չքեղութիւններն, կրկնակ նաւահանգստին անհամար նաւերով և անատաղիտ կայմերով

ծածկուիլն, առեւտրական անսահման ընդարձակութիւնն և յարաձգման չարժումն, բանակի ճոխ վաճառանոցն ուր ամբարեալ կան աշխարհի ամէն վաճառքները, Նեղոսի մի ձեռագործ ջրանցքն ընթերակայութիւնն, ուստի կընդունի իւր խմելու և գործածելու ջուրն անհատապէս առատութեամբ, Գահիրէի հետ կցուած երեսփոխանին որ անդադար մարդ և իր կը փոխանակէ, հաղարաւոր կառքերն որ գիշեր ու ցերեկ կը շառաչեն հարթատակ սալարկներուն վրայ, Գ.Հերային լուսաւորութիւնն օդային կազով, զրօսարանաց, խաղատանց, թատրոնաց, սրճարանաց և գինետանց յաճախութիւնն որը գրեթէ դիշերներ ալ բաց են մինչ առաւօտ, աշխարհի ամէն մասանց հետ հեռագրական և շոգենաւական արագ հաղորդակցութիւնը, բիւրաւոր ներսպայուց տեղարնակ թիւնն և հազարաւորաց յաճախական այցելութիւնքն, այլ և անհամար սեւ ու մերմակ, ասիացի ու ափրիկեցի բնակչաց եռալ ու գեռալը և նոցա զանազան լեզուաց ու բարբառոց խժալուր և ներդաշնակ խառնուրդ ու գոչիւնը, և ի վերայ ամենայնի քաղաքական կանոնաւոր ու ապահով վարչութիւնն, ընդ որով զայլք և դառնիւք ի միասին կը ճարակին, ահա քեզ Ադեքսանդրիոյ մի համառօտ և ամփոփ նկարագիրն։ Իրը 250 հազար կը հաշուուին բնակիչները. բայց հազիւ 70 տուն են հայերը. սակայն, Եուսուֆեան գերդաստանին չնորհիւ ունեցեր են և ունին եկեղեցի, դպրոց և նոցա պահպանութեան բարեսիրական ճոխ եկամուտ։ Այնպէս որ Հայոց եկեղեցին իւր շրջակայ պարտէզներով ծաղաւալ այդ քաղաքին մէջ կարեւորութեան կոդ անէ նշանաւոր գիրք մ'ունի, ինչպէս եւ 70 տուն հայերն իրենց համարին եւ գործոց չնորհիւ։ Զի մերջապէս մի հայ է երկրին նախարարապետն, եւ ուրիշ հայ մը երկաթուղւոյն վարչութեան պետ։ Կան նաեւ այլ կարեւորք։

Այլ եւ Ադեքսանդրիա իրր ափրիկեան գաւառ ունի երկրին յատուկ կլիմայ բնականաբար՝ որ կը բերէ սոսկալի թիւր բոլորներ, տուն ներ, թէ եւ ոչ չատ առատ պտուղներ, եւ գոյա երեւոյթն միայն կը մնանէ թէ քաղաքն է յԱփրիկէ։

Ի Ադեքսանդրիա չրջապատութիւն ունին ոչ միայն բնիկ եգիպտական գրամն, այլ և բոլոր ծանօթ ազգաց գրամներն։ Տիրող պաշտօնական լեզուն թէեւ արաբերէն, բայց հոլասար կամ առաւել կիրառութիւն ունին կարեւորութեան կարգաւ յունարէն, իտալերէն, ֆրանսերէն և վերջերս նաեւ գերմաներէն։ Արաբերէնին հաւասար առաջին երեքն գիտնալ հարկաւոր է ասա գործելու համար։

Կրօնական տեսութեամբ եւս մեծ կարեւորութիւն ունի Ադեքսանդրիա, զի Մարկոս Աւետարանիչի գերեզմանն ունի եւ է Սիոնա Խփսի եկեղեցւոյն։ Ցոյնք եւս ունին իրենց չորս պատրիարքական Աթոռներէն մին, նոյնպէս և Լատինք Եպիսկոպոսական աթոռ։ Հայոց համար ալ Առաջնորդական երկրորդ կամ հաւասար բնակավայրն է հանգոյն կամ յետ Գահիրէի։

Իրր վերջին ծանօթութիւն կ'արժէ յիշատակել ի փակումն սոյն գրութեան թէ քաղաքին կեդրոնական յատուկ հրապարակին մէջ որ եւ արաբերէն Մէշլէյէ կը կոչուի, այսինքն հրապարակ, կանգնած կը կենայ Մէկհմա Ալի փաշային արդէն արձանն ձիու վրայ խիստ մեծ եւ բնատիպ, ահագնատեսիլ եւ բարձրաբերձ։ Այս քարէ սիւնակներով եւ երկաթեայ շղթայներով շրջապատեալ հրապարակն է ահա քաղաքին ամենէն բանուկ տեղը որոյ չորս կողմ կը բարձրանան ամենէն դեղեցիկ շինուածներ հասարակային եւ մասնաւոր եւ ուր կը զբօսնուն գիշեր ու ցերեկ։

ՍՄԲԱՏ

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱԼԲՈԼԻ

Ժամանակէ մը չատ կը չարչրկեն ալբոլը։ Առողջաբանք, բարոյախօսք, ոճրագէտք, պետական մարդիկ մի զմի-ով ելանելով կը դարմանեն զան։ Ալբոլին և ալբոլականութեան պէտք է վերագրել, կ'ըսեն, ժողովրդոց բարոյական և ֆիզիքական տկարացումը, ծննդեանց նուազումն, ոճրագործութեանց և անձնասպանութեանց յաւելումն, ևն ևն։ Սակայն այդպէս չէ Պ. Ֆուռնիէ որ Ֆիէքսի կարծիքն, որ Ռէվիւ- Սէնդիքսին հանդիսին մէջ ջերմագով կը հանդիսանայ ալբոլին։ Այս նիւթը, կ'ըսէ, երբէք արժանի չէ այն ամէն նզովքներուն զոր կը հեղուն նորա գլխուն, և իւր բարիքները չատ ու չատ աւելի են իւր չարիքներէն, որք լոկ զեղծումէ յառաջ կուգան։ Արդ, կա՞ մենդական նիւթ մը զոր մարդ կարենայ չարաչար գործածել առանց վնասուելու։ Վիճակագրական տեղեկութեանց յենլով է որ Պ. Ֆուռնիէ որ Ֆիէքս կ'արդարացնէ իւր գաղափարներն ի նպաստ ալբոլի։

Արդարեւ, ոչ միայն Ֆրանսայի զանազան գաւառաց, այլ ուրիշ բոլոր աշխարհաց մէջ ալբոլին սպառման ցուցակներէն կը տեսնուի թէ ծնունդք աւելի քիչ և մահք աւելի չատ են այն գաւառաց մէջ ուր քիչ ալբոլ կ'սպառի։ Այսպէս, իբր օրինակաւորելով լոկ Սէն-Էուազի գաւառը, սա կէս առ կէսնուազ ալբոլ կ'սպառէ քան Սէն-Ենֆէռիէօռ, և անձնասպանութիւնը գրեթէ կրկնապատիկ է հոն։ Հետեւաբար ոչ է առնչութիւն չկայ։ Եթէ Ֆրանսան բաղդատենք օտար երկրաց հետ, գրեթէ նոյն եզրակացութեանց կը հասնինք։ Անգլիոյ մէջ աւելի ալբոլ կ'սպառի քան ի Ֆրանսա, և սակայն ի Ֆրանսա ծնունդք աւելի քիչ են և մահք ու անձնասպանութիւնք աւելի չատ։ Իտալիա չատ քիչ ալբոլ կ'սպառէ, սակայն անդ գործուած ոճրագործութեանց թիւն ահագին է։ Սպանիա Իտալիայէն երբեքպատիկ նուազ ալբոլ կ'սպառէ և սակայն իւր ոճրագործութեանց թիւն անոր կրկնապատիկն է։ Ի Շուէտ, Նորվէկիա, Ցանիմարքա, ալբոլի սպառումն երեքպատիկ աւելի է քան Իտալիա և ոճրագործութիւնք տասն անգամ նուազ։ Ռուսիա Ֆրանսայէն քառապատիկ աւելի ալբոլ կ'սպառէ, և իւր ծնունդք բաղդատաբար կրկին են։ Ցուստրիա, ծնունդք 50 0|0 և անձնասպանութիւնք 100 0|0 են բաղդատմամբ Ֆրանսայի և սակայն ալբոլի սպառումը գրեթէ նոյն է երկու երկրաց մէջ։ Գերմանիոյ մէջ, Ֆրանսայի բաղդատմամբ, երկու երրորդ աւելի ալբոլ կ'սպառի, մէկ երրորդ նուազ անձնասպանութիւն կը լինի և ծննդոց առաւելութիւնը մահուանց վրայ՝ հնգապատիկ աւելի է։

«Այսպէս, կ'ըսէ Պ. Ֆուռնիէ որ Ֆիէքս, բոլոր տեսութիւնք հիմն ի վեր կը տապալին։ Իրօք, ամենէն բազմածընունդ, ամենէն հարուստ, ամենէն բարոյիկ ժողովուրդներն են որ ամենէն չատ ալբոլ կ'սպառեն։ Ի դերեւ կ'ելնէ այն տեսութիւնը թէ ալբոլականութիւնը կ'ոչնչացնէ մարդկային սեռն և բաղաքակրթութիւնն, եթէ Ֆրանսա, որուն ծնունդք ակներեւ տագնապ մը կ'անցուցանեն, ամենէն աւելի ալբոլ ըսպառող ժողովրդոց մին լինէր, կրնար իւր փաստ ծառայել։ Այլ միջին դիրք մը կը գրաւէ ալբոլի սպառման մէջ, և բաց աստի վիճակագրով հաստատուած է թէ Ֆրանսայի ամենէն բազմածնունդ մասերն անոնք են ճիշդ ուր ալբոլը մեծաքանակ կ'սպառի։» Պ. Ֆուռնիէ որ Ֆիէքս, մէջ բերելէ յետոյ գլխաւոր ժողովրդոց սպառած ամէն բմպելիներուն քանակութեան բաղդատական ցուցակը զոր պատրաստած է Պ. Միւլշալ, սա եզրակացութեան կը յանգի. «Ուրեմն ալբոլը չէ պատուհաս մը որ կը ընպառնայ եւրոպական ցեղին կոստեան՝ ինչպէս ովկէանեան ցեղերուն, որովհետեւ այն ժողովուրդք որք ամենէն ամենէն աւելի ալբոլ կ'սպառեն, մինչեւ իսկ զուտ ալբոլ, արհեստական ալբոլ, ամենէն գերազանց ժողովուրդներն են, ամենէն քիչ ոճրագործութիւն և ամենէն չատ ծնունդ ունեցող ժողովուրդները։ Վերջին փաստ մ'ալ կը գտնեմ, կը յարէ, չատ ալբոլ սպառող ժողովրդոց հզօր գաղթականութեան մէջ։ Փոխանակ նուազելու, կը վատանայ։» Իրօք, ալբոլը անդեան նոր նիւթ մ'է, որուն սպառումն ուղղակի կախում ունի կլիմային պահանջումներէն։ Կլիմայն ալբոլին օրէնքն է, ալբոլականութիւնն՝ անհրաժեշտ այլ փափուկ սընունդի մը զեղծումը, յոռի, չարաչար գործածութիւնը։

Առողջապահական և բժշկական տեսակէտով, ալբոլը մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ։ Այն է որ, ցուրտ և անձրեւոտ օրերուն, կը վառէ հանքագործաց արուեստը, կը վերանորոգէ բանուորաց թնդերային ուժերը, նաւագին կուտայ իւր դիմեալ արհեստին հարկ եղած կորովը, ոյժ կուտայ վաստակաբեկ զինուորին սրունքներուն։ Բազմաթիւ հիւանդութեանց մէջ քինինի և ափիոնի հաւասար յաջողութեամբ կը գործէ։ Եթէ մոնեմ գիտնոց սենեակներուն մէջ, կ'ըսէ Պ. տը Ֆիէքս, օգտակար, իրենց աշխատութեանց անհրաժեշտ կը գտնեմ զայն։ Ոմանք նախատեսած կը համարին խահուէն, այլք ալբոլն. ամենքն ալ պէտք ունին գրգռիչ ըմպելիի մը։ Բիդ և Ֆոքս գաւաթ մը բորդօ խմելէ յետոյ միայն կ'ատենաբանէին։ Ամեն օր Պ. Թիէր մէկ երկու գաւաթ մալակ կ'առնուր։ Պ. Կատսդոն ամեն օր երկու գաւաթ շամբրէն կը խմէ նախաճաշին, երկու գաւաթ ընթրիքին, գաւաթ մը բորդօի հետ։ Իւր զաւակն հաշուած է թէ հայրը տարին եօթն կարն —կ. 54 լիտր— ալբոլ կ'սպառէ, այսինքն միջին հաշուով տարին մէն մի Անգլեացւոյ սպառած ալբոլի քանակութեան երկուքն ու կէս անգամը։ Ֆրանսացւոյն սպառածին երեք ու կէս անգամը, Եւրոպացւոյն սպառածին չորս ու կէս անգամը։

Իրաւ է թէ արհեստական ալբոլն, այսինքն հունտերու, ճակնդեղի, գետնախնձորի, սեղի, յարդի ևն. խմորմամբ և զտմամբ ձեռք բերուած ալբոլն ընթացիկ գործածութեան մէջ յաջողդած է գինւոյ ալբոլներուն որք գրեթէ բոլորովին անհետացած են. այլ Պ. տը Ֆիէքս չյուզուիր այս մասին և կը շատանայ ըսելով. «Ի՞նչպէս պիտի բաւէր ամեն պիտոյից եթէ արհեստական ալբոլներ չլեցնէին գինւոյ ալբոլները պակասը։ Ուստի, փոխանակ նզովքներ թափելու անոնց գէմ, պէտք է գոհ մնալ որ սպառման մէջ մտած են։ Այսպէս է որ, արդի ժամանակաց ընդհանուր յառաջդիմութեան շնորհիւ, ամեն բան կը վերանորոգուի, ամենուրեք ներդաշնակութիւն կը հաստատուի։»

Ռէվիւ- Սէնդիքսի, հրատարակելով հանդերձ Պ. Ֆուռնիէ տը Ֆիէքսի յօդուածն, հետեւեալ զեկոյցով կը բողոքէ հեղինակին կարծեաց դէմ։

«Աւելորդ է ըսել թէ Պ. Ֆուռնիէ տը Ֆիէքսի կը թողունք իւր կարծեաց պատասխանատուութիւնն, որը ոչ մէկ տեսակէտով հաճաձայն են մեր կարծեաց։ Սակայն մեր ընթերցողը, ինչ որ ալ լինին իրենց գաղափարներն այս մասին, անշուշտ չատ հետաքրքրական պիտի գտնեն մեր աշխատակցին ի յայտ բերած տեսութիւններն, և մեր անկողմնակալութիւնը պարտ կը դնէ մեր վրայ հրապարակել զայնս։ Այլ կը կրկնենք, այսօր մեզ համար ալբոլն և ալբոլականութիւնը միւնոյն խնդիրն են, և ալբոլականութիւնն արդի ժամանակաց վերքն և վտանգն է։»

Դիւրաւ կը հասկցուի այս վերապահութեան պատճառն, որովհետեւ յայտ ան բազմաթիւ անձանց որք ուսումնասիրած են ալբոլականութիւնը, Պ. Ֆուռնիէ տը Ֆիէքսի տեսութիւնքն ի մասին ալբոլի՝ քիչ մը չատ լաւատես են։

ՇԱՀԱՒԻՈՐ ԱԶԴ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵՑՈՅ

Կայս. կառավարութենէն մասնաւոր հրամանագրով արտօնութիւն ստացած ենք Բումէլիի երկաթուղեայ վիճակահանութեան բաղդատմամբ ծախել։

Այս անգամ 108 երրորդը պիտի բաշուի, յառաջիկայ Եւր. փետրուար 1ին, այսինքն յունուար 20ին 1888։

500 թիւեր պիտի շահին. Առաջին պարգեւն է 300,000 եւ երկրորդը 25,000 ֆրանգ։

Ասոնցմէ զատ 49 թիւեր եւս այլ եւս այլ մեծ պարգեւներ՝ իսկ մնացեալ 450 թիւերը 400 ական ֆրանգ պիտի շահին։

Այս առթիւ բաղդատմամբ պատրաստած ենք, որք Սակարանին տնօրինութեան յատուկ գինով վաճառացած եւ դրոշմուած են։

Սոյն բաղդատմամբերը կը ծախուին Դ. Դրամատեղեակս մէջ։ Շահելի գումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդատմամբն գինն է 7 ուկէս՝ կէսին 5՝ եւ մէկ չորրորդինը 3 գահ. ինչպէս նաեւ 2 թիւ միասին 5 գահ։ Գաւառներէն հնչուն դրամի տեղ նամակի ֆոռ ալ կընդունուի։ Թղթատարի ծախքը գնողին կը վերաբերի։

Դիմել ի Ղալաթիա կամուրջին գըլուխը թիւ 33 ի Դրամատեղեակ Գուլդսըղեան։

Տնօրէն
520 ՏԻԳՐԱՆ ԱՐԾՆԵԱՆ

ԼՕԼՕ կամ գեղուհին Լօրանս։ — Գարթուչ, արքայ աւազակաց։ — Փոքրիկ գրքոյկին։ —Գարնջրատուն ապարանք։ —Վանքին գիշերները։ — ՁՕՐԱՎԱՐ ՊՈՒԼԱՆԷԻ պատմութիւն, եւ եւ եւ։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Ֆրանսերէն այս յոյժ հետաքրքրաշարժ և ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ վէպերն օրք մաս առ մաս կը հրատարակուին ի Փարիզ. հոս կը վաճառուին միայն ի գրատուն

Վ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲ.

Զաքմաքճըլար եօգուչ թիւ 51։

Իւրաքանչիւր մաս 40 էջէ կը բաղկանայ. գինն 100 փարայ.

Գալ խորհրդակցիլ գրոց ցանկին։

1385

ԿԱՂԱՆԴ, ԿԱՂԱՆԴ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ա. ՊԻՊԷՌՃԵԱՆ

Ակորեան Խան թիւ 14. Կ. Պոլիս

Սոյն Գրատան մէջ կը գտնուին Կաղանդի նուէրի համար հայերէն ու գաղղիերէն ընտիր գիրքեր, բարոյական վէպեր, պատկերազարդ, ոսկեզօծ, լաթակազմ և փատակազմ Աղօթագրքեր մեծ ու փոքր ընտրելագոյն կազմերով։

Օրացոյցներ, պարզ և ընդարձակ գեղեցիկ կազմերով։

Գեղանկար պատկերներ եւ եւ։ Մեծ. ծնողաց և դաստատաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի։

Գիները աժան են և գեղջ կը տրուի։

1393 2—5

ԱՄԵՆՈՒՐԵՐ ՀԱՐՅՈՒՑԷՔ

Ա. ԺՈՐԺԻ ՌՈՍԸ

ՃԱՇԱԿԵՑԷՔ ԵՒ ԲԱՂԴԱՏԵՑԷՔ

698

ԱԶԴ

Թափանեալ Մամուլ գաւեշտաթերթի արտօնատէր Գէորգ էֆէնտի Այվազեան՝ Միտիլլէն ընտիր ձիթաթուղ և օճառ, թէնոտոսէն պատուական գինի և Իզմիրէն ընտիր օղի բերել տուած է, և ածան գնով կը վաճառէ Ղալաթիա Բէնչէնպիհ բազար, Իփի խան։

Մինչեւ յարդ Այվազեան էֆէնտիի յիշեալ վաճառատունը գիմոդք յոյժ գոհ եղած են ապրանաց ընտիր տեսակէն և գնոց չափաւորութենէն։

Այս օրերս լաւագոյն ապրանքներ հասած են։ 1318 13—15

Ս. Լանակայ եւ Մեսրովպայ մրցանակաւորեալ

ՄԻՔԱԷԼ ԿԱՄ ԶԷՅԹՈՒՆ

Գրէց՝ Ց. Ց. ԱԼԱԼԱԶԱՐՅԱՆ

Կիլիկիոյ Զէյթուն լեռնային աւանին տեղական, կենսական, բանասիրական և լեզուաբանական սոյն նկարագիրն մինչև 1888 յունուար 1 որոշեալ ժամանակաւ պիտի վաճառի 10 դահեկանի, իսկ յայնմ հետէ սակաւաթիւ օրինակաց պատճառաւ գներն պիտի բարձրանան 15 և 20 դահեկանաց, որոշեալ մասնաւոր կնքով։

Կը վաճառի առ այժմ դրամատեաց, Պահէնէ գարու ջրամատեան Պոլսոյ և Ցակոբ աղայից և հեղինակին քով չուկայ Վարագշի խան։ 1325 5—6

Օ ԳԱՄԷԼԻԱ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԵԼՈՒԿԱՑ

194 — Սեե-Փողոց Բերայի — 194

Որպէս զի Օ ԳԱՄԷԼԻԱ վաճառատունն չչփոթուի ուրիշի մը հետ և հասարակութիւնն երբէք չսխալի, դրան վերեւ գրուած է արեւոտական ծաղիկներէ դէպ Գալաթա մը։

ՆՈՐ ՀԱՍԱԾ ԵՆ

ԶՄԵՌՆԱՑԻՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐԵԼՈՒԿՆԵՐ, ԲՐԴԵՂԷՆԵՐ, ԹԱՒԻՇՆԵՐ, ՄԵՏԱՔՍԵՂԷՆԵՐ ԵՒ ԿԱՌՆԻԹԻՒՐ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻ ԵՒ ԵՐԵԿՈՑԹԻ ՀԱՄԱՐ ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

ՄԻՄԻԱՑՆ ԱՄԵՆ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ ամեն տեսակ բրդեղէն, կտաւեղէն, մետաքսեղէն կերպասներու կտորներու։

ԿԷՍ ԳՆՈՎ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

1248 ՕՐՈՇ ԳԻ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 1,788964

ՆՈՐԹՀԲԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ուսեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած զրաման երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վաստակաւոր զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — **ՄԱՐԻԹԱՅՄ.** — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գումիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակին, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

PAPIER WLINSI

ՎԼԻԷՆՍԻԻ ԹՈՒՂԹ

Վլիէնսի թուղթին ամենին յայտնի յատկութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի տկարութեանց, Հարբուխ, Պրոնշիտ, Կոկորդի ցաւ, Ցօդացաւ։ Իւր գործածութիւն շատ պարզ եւ դիւրին է։ Կը բաւէ միայն ա՛գամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

Բարիզ, Ժ. Վիալէն եւ ընկ. 31, Սէնի փողոց։ Կը գտնուի ամէն դեղատանց մէջ։

Պատանիել Վլիէնսի անունը։ 1136

ՖՐԼԻՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈՓԻՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍԱԶԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԻՆԱՒՔ

Ամբ. Լանդոնտրոտ կը բռնէ Լիվերբուլ և Արեւելից Գլ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոն
Ալճերիան	2500	Ֆալմնեան	3700
Ալղուսիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անամլուզեան	2500	Ֆլավիան	3700
Ամիենեան	2500	Իսպերիան	5500
Աստրեան	3700	Կլիբրիան	5500
Գալլորեան	6000	Իտալիան	5500
Գուլֆարեան	6000	Լեսպիան	2200
Գասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Սորբենեան	2000	Լիսպոն	800
Ցուրոյ	700	Օլտրթոյ	700
Էմբրէշէն	3700	Բերսիան	3500
Ֆոպիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալենինեան	3700	Վիրճինեան	5800

Անգլոսաքսեան շոգենաւը նաւատեսակ կուգայ Լիվերբուլէն ընդհանուր վաճառքով սատ հասաւ։

Ուղեւորներու համար ամէն գիշերուն

Արեւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՖՈՒԼՈՒՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ Գործակալ Թիւ 1, Մէջտիւտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա։

Նաւատեսաբար, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյատոտ և ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներնին։

Կ. Գալիս, Խոտուարա Լաֆոնդէն. Ճիպրալդար, Ֆ. Ֆ. Քարվիր Եղբարք Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահմեն և ընկ. Մարդա, Ա. Քամիլիերի. Շիրա, Ս. Վօքոդ օրուլօ Որդիք և ընկ Զմիւռնիա, Ֆ. Ռիզոյ և ընկ. 546

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Հոմէն գլխաւոր կանոնաւորագոյն քանոյ

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղղեալ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈՔԼ ԲՈՊՈՒԼ

Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէք

556 Մուհանէ փողոց, Թիւ 14

ԲԱԲԱԵԱՆԻ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչեսթրիոյ և Օրեսոյի գլխ.

կանոնաւորագոյն քանոյ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւատեսակ
Այա Սոֆիա	3,000	Գլաս
Նորատա	2,500	Թանքլս
Ալդատիա	2,500	Գրուիրլանդ
Լանգենիա	2,500	Ռիմիա
Մասեսոնիա	3,500	Մարշ
Բուլգիա	2,800	Օսթրէյլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ

556 Գործակալք

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՍԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ԴՈՐԾԱԿԱԼ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԳՈՒԻՐՄՈՒԶԻ

LA ROUENNAISE

1837ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Դրամագլուխ . . . . . 4,000,000 ֆրանք
Պահեստի դրամն հաշուոյն մէջ չէ

L'INDUSTRIELLE

Հրդեհի ճիւղէն 1,500,000 ֆր. Բուն իսկ դրամագլուխ 5,000,000 ֆր.

LA CAISSE D'ASSURANCES MUTUELLES

Կ'ապահովագրուին նաեւ արջառք և անասուն։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Ղալաթիա Գարանթինա փողոց Լէօն խան թիւ 1, 2, 3, 4։

Ագրենաուպոլոյ և Արեւելեան Բուժելիի տնօրէն և գործակալն

123 Գ. ՏԷԼԻԳԱԹՕՍ

INJECTION BROU

Առողջապահական, ամենազգալի եւ զգուշական։—Ոչ անմիջապէս կը բուժէ հին և նոր սերմնահոսութիւնները։ 30 տարուան յաջողութիւն։—Կը ծախսուի ամբարիշտ ամէն լաւ դեղատանց մէջ և ի Բարիզ, Ժ. Ֆէրրէի դեղարան, 102, Ռիշիլիօ փողոց, յաջորդ Պրոֆ. J. Ferré, 102, Rue Richelien, Paris 721

ԶՄԻՆԷՆԵՐ

ԾԽՆԵԼՈՑԶՆԵՐ

ՄԵԼԱՆ ԿԵՆԴԱՆԱՏԵԼԻ ՎԼԻԷՆՍԻԻ ՌՈՒԽՏ-ԿԷՍ ՊՈՒԽԼԻՐ

ԶՄԻՆԷՆԵՐՈՒ

Ճոխ հաւաքածոյ յախճապակեայ, թանձու երկաթէ և պղ.

ԶՄԻՆԷՆԵՐՈՒ

ԲԷԹԼԵՀԵՄ, ՏԱՖՏՈՅ, ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

Հ. ԼԱՆԺ

24. Բէրլէմոէ դուռը
32. Մահմուտիէ փողոց } Գալաթա

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆՆԵՐ

(Պղնձէ, ծուլածոյ և թանձու երկաթէ)

ԵՐԿԱԹԵՂԷ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

Ամէն տեսակ գործիք

ՇԻՆՈՒԱԾԱՆԻՒԹ

ԵՐԿԱԲԱԴՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵԲԵՆԱՅԻ

Տատանոցք-Կշռորդք-Ցորենի Կշռորդ

ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ 676

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Այն գնորդք որք փափաքանօք կը փնտռեն Բարիզի Գաղթային Ընկերութեան ԹԷՅԸ, պարտին զգուշանալ բաղմաթիւ կեղծերէն, և չփաքուելու համար, մէն մի տուփի վրայ փնտռելու են Գործարանատեղց Միութեան երաշխաւորութեան կնիքը. որ հանրօգուտ ընկերակցութիւն մ'է ճանչցուած Ֆրանսական Տէրութեան կողմէ։

1391 2—3

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ և ՄԱՆՉԷՍԹԷՐԻ ԳԼԽ. ԲԱՆՈՎ

ԸՆԹԱՑՔ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Գանգրուս	4200	Սիթիզա	3000
Ֆերոս	4000	Գարբիս	3000
Օսմանլի	4000	Նեբրիս	3000
Սեսոսթրիս	3250	Բերա	500
Թիպս	3250	Լոգիա	800
Թակալա	3250	Օրինտա	800
Պարիսթիս	3250	Ցեսիլ	700

Նեբիպս չոգենաւ նաւատեսակ Ֆօրիպոր ամսոյս զէսի 24/5 Լիվերբուլէն ասա կ'ելնէ. պատուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ֆ. Թ. ՌԻԹՈՒԼ և ԸՆԿ. Ռիթոլ խան ՀԻՆԳԱՆ ՄՈՍ և ԸՆԿ

415 Յէ, Ճէյմս Ստրիթ, Լիվերբուլ

Արտօնատէր Ս. ՏՈՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵՒԱՂՐԻԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.

Ընդարձակ առեւտուր գաւառաց հետ

Զինէ եւ ճավայէ ուղղակի բերուցած

Գերբնոիր եւ ամենն ճաշակի յարմար թէյեր

ԳՆԵՐ ԶԱՓԱՒՈՐ ԵՒ ՈՐՈՇԵԱԼ

Փորձը ամէն գովեստէ լաւագոյն պիտի հաստատէ հինգ տարիէ ի վեր սոյն վաճառատան ըրած զոհղութիւնքն յաջորդող ներքը գոհացնելու համար։

Պահեմ Գարու ճէլալ պէյ խանի դրան կից թիւ 10

1000 67—78

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՏԱԲԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ գրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն . Մ. Լօժէն Բարարօր
» միացեալ գործակալ և քննիչ . Մ. Նաղարէթ Նաղրճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօղեան և Պալբճեան Զմիւռնիա . Տամլամայեան և Գասպարեան Ատանա . Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ . Բ. Շերէֆեթտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա . Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Թոնեա, ևն ևն։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Ուստի կը համարձակ ըսել թէ՝ ամէն ընտանեաց և զանազան ոճր անձանց իրր նուիրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհղութեամբ մը իրր կենաց և իրր զանազան ապագայ ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իրր սրբելի կնոջ և զաւակունքդ, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արդդ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան չահուստ պայմաններուն և միճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պուտապէշի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնեից տեղի յունենան, մէն մի չահող թիւ 100 անգիական ոսկի չահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք դիմել առ փարչութիւն։ Ամէն լեզուաց յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (Հաւերջեալ Աստրէոյ-Հունգարական կառավարութեան ներքին գործոց Նախարարութիւնն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է։ 654

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ

ԶԷՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼՆ

Տօքթօր Այէրի Զէրրի Փէքթորալն արագապէս կը բուժէ հարբուխները, հազերը, կոկորդի վէրքը, փողացաւը, բորբոքումն հագագի, բրբրումն ընշափողի, ընշադեղութիւն ևն։

Այս դեղը հրաշալի կերպէ կը զօրացնէ տկար թոքերը, կը հանդարտեցնէ թոքային գրգռումները, և կապուտ հազի և յաճախացեալ թոքախտի համար մեկ դարմանն է, որ հզօրապէս կ'սփոփէ զանոնք։

Տր. Այէրի Զէրրի Փէքթորալն պէտքան մեծ համբաւ ստացած է իրրեւ ամենէն հզօրագոյն դարմանն զոր գիտութիւնը ի այս ընդհանրէ, ընդհանուր կոկորդի և թոքային տկարութեանց վերայ ունեցած ազդեցութեան և միօրինակ նուաճող ազդեցութեան է, որով միանգամայն իր առաջնութեանց ջատագովն և ոչ չոպակը կը հանդիսանայ։

Զկոյ ամենեքին դեղ մը որ կրնայ այնքան կարեւոր լինել հիւանդին քան զայս, և կամ աւելի արժանիք ունենայ նոյա կատարեալ վստահութիւնը գրաւելու։

Զէրրի Փէքթորալն ընտանեկան գործածութեան համար եղած ուրիշ ամէն դեղերէ գերազանցն է և համեղ. քանց չատ հաճելի լինելով փոքր տղայք չատ դիւրաւ կ'առնուն։

Գործածութեան եղանակը շիշերուն հետ կը տրուի։ Կեդրոնական գլխաւոր գրասենեակն է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ և ԸՆԿԵՐՈՑ Ամերիկեան վաճառատունն, ի Ղալաթիա Կ Պոլսոյ։ Կը ծախսուի նաեւ քաղաքիս մէջ դանդաղ դեղագործաց քով։ 581

ՇԻՐՔԷԹԻ ԹԱՑՐԻՑԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1887 Դեկտեմբեր 1 Երեքշաբթի օրէն սկսեալ մինչև Դեկտեմբեր 31

Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղերքէն կամուրջ ելնող շոգենաւերու երթեւեկումներ

ժ.	Ր.	
2	40	Եկնիմ. Մեզարպ. Պեյ. Թարապիա Եկնիքէզլ (Եկնիքեւլի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	17
3	15	Եկնիք. Սթէն. Մերկ. Պեյաճ. Ր. Հիսար Պեպ. (Պեպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	2
3	45	Եկնիմ. Մեզզ. Պեյ. Թար. Եկնիք. Սթէն. Մերկ Պեյաճ. Ր Հիսար Պեպէք (Պեպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	18
4	45	Ա. Գալաթ Եկնիմ. Մեզ. Պեյ. Թարպ. Եկնիք. Սթէն Մերկ. Պեյաճ. Ր Հիսար Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք.	28
6	—	Եկնիմ. Մեզ. Պեյ. Թար. Եկնիք. Սթէն. Մերկ Պեյաճ. Ր. Հիսար Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք.	22
7	—	Եկնիմ. Մեզարպ. Պեյիւք. Թարապ. Պեյգօզ Բաշապ. Եկնիք. Մերկ. Գանլիճ. Ր. և Ա. Հիսար Գանտիլ. Ամրավ. Զէնկ. Պեյլեր Օրթաք. Գուզ. Պեշիք. Իւսկ.	6
8	15	Ա. և Ր. Գավ. Եկնիմ. Մեզարպ. Պեյ. Թարապ. Եկնիք. Մերկ. Պեյաճ. Ր. Հիսար Պեպ. Ամրավ. Գուբուչ. Օրթաք. Պեշիք. (ուրբաթ օրերը Սթէնիա պիտի հանդիպի)	25
10	—	Մեզարպ. Պեյ. Թարապ. Եկնիք. Մերկ. Ր. Հիսար Ամրավ. Օրթաք. Պեշ.	21

Արնավտրիէնի կամուրջ ելնող շոգենաւերու ժամերը

2	10	Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիք.	28
2	40	Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշ. Գապ.	32
3	10	Ամրավ. Գուբուչ. Օրթաք. Պեշիք.	6
3	35	Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշ. Գապ.	21
4	45	Պեպէք Ամրավ. Գուբ. Օրթ. Պեշ. Գապ.	17
10	55	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	22
11	15	Պեպէքէն ուղղակի կամուրջ	

Ամենան եղերքէն կամուրջ ելնող շոգենաւերու ժամերը

2	20	Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզ. Գապ.	21
2	30	Պեյբազ Բաշապ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղրդ.)	25
3	5	Գանտ. Վան. Զէնկ. Պեյ. Գուզկ. Պեշ.	32
3	—	Ր. և Ա. Գավ. Մեզ. Պեյ. Թար. Պեյգօզ Բաշ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. շոգ. հետ պիտի հաղրդակցի) (Ուրբաթ օրերը Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզկ. Իւսկ.)	19
4	—	Գանտ. Վան. Զէնկ. Պեյլ. Գուզկ. Իւսկ. (Բացի ուրբաթէ)	32
4	45	Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզկ. Իւսկիւտար	33
5	—	Պեյդ. Բաշպ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզ. Պեշիք.	1
8	45	Պեշիւք. Թարապ. Պեյդ. Բաշապ. Զուպ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վան. Զէնկ. Պեյլեր. Գուզկ. Իւսկ	19
10	25	Գանտիլլիէն Զէնկէքգէյ կամուրջ	33
11	5	Գուզկունճուքէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ)	32

(Բաց է կիրակի օրերէն) կամուրջէն եւրոպական եղերք երթեւեկող շոգենաւերու ժամերը

3	5	Պեշիք. Օրթ. Գուբ. Ամրավ. Պեպէք Ր Հիսար Մերկ. Եկնիք. Թար. Պեշիւք. Մեզարպ. Եկնիմահալլէ Ր. Ա Գավագ	28
4	15	Գապաթ. Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթ. Պեյլեր. Զէնկէյ. Ամրավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլճճ. Մերկ. Եկնիք. Բաշապ. Պեյ. Պեշ. Գապ. Պեյ. Մեզ. Եկնիմ.	6
4	30	Պեշիք. Օրթ. Գուբուչ. Ամրավ. Պեպէք Ր. Հիսար Մերկ. Եկնիք. Թար. Պեյ. Մեզ. Եկնիմ.	22
5	35	Գապաթ. Պեշիք. Օրթաք. Գուբուչ. Ամրավ. Պեպէք. Ր. Հիսար Պեյաճ. Մերկ. Սթէն. Եկնիք. Պեյդ. Թարապ. Պեշիւք. Մեզր Եկնիմ. և Գալագներ	25
6	45	Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթ. Պեյլեր. Զէնկ. Ամրավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլրճ. Մերկ. Եկնիք. Թարապ. Պեյ.	19
8	30	Պեշիք. Օրթ. Ամրավ. Պեպ. Ր. Հիսար Մերկ. Եկնիք. Թարապ. Մեզարբ. Պեյ.	21
10	30	Ր. Հիսար Պեյաճ. Մերկ. Սթէն. Եկնիքեյ, Թարապիա, Պեյլի Մեզարբ. Եկնիմ.	18
11	10	Եկնիք. Թարապ. Պեշիւք. Մեզարպ. Եկնիմ.	19
11	40	Պեպ. Ր. Հիսար Պեյաճ. Մերկ. Սթէն. Եկնիք.	22

Կամուրջէն Արնաւտրիէնի երթեւեկող շոգենաւերու ժամերը

3	25	Ուղղակի Պեպէք	21
4	15	Ուղղակի Պեպէք	17
10	—	Պեշիք. Օրթ. Գուբուչ. Ամրավ. Պեպ. Ր. Հիսար (Վասփոր ելնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
10	30	Պեշիք. Օրթ. Գուբ. Ամրավ. Պեպէք	6
11	10	Պապ. Պեշիք. Օրթաք. Գուբուչ. Ամրավ. Պեպ. Ր. Հիսար Պեյաճքաքեպ	33
11	40	Պեշիք. Օրթ. Գուբու. Ամրավ. Պեպ	21
12	5	Պեշիք. Օրթ. Գուբուչ. Ամրավ.	6

Կամուրջէն Ամենան եղերք երթեւեկող շոգենաւերու ժամերը

3	30	Իւսկ. Գուզկ. Պեյլ. Զէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպուգ. Ր. պաշէք Պեյդ.	1
3	40	Ուղղակի Գանտիլլի (Բացի ուրբաթէ)	32
4	10	Ուղղակի Գանտիլլի	33
9	25	Պեշիքթաշ, Գուզկունճ. Պեյլեր. Զէնկէյ. Վանիք. Գանտիլ. (Գանտիլլիի գաղող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	33
10	15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշապ. Պեյդ. Թար. Մեզարպուրնու Գապագդար	17
10	40	Իւսկ. Գուզկ. (Բացի ուրբաթէ)	32
10	45	Պեշիքթաշ, Գուզկունճ. Պեյլեր. Զէնկէյ. Վանիք. Գանտիլլի Պեպէք (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	28
11	15	Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլրճ. Զուպ. Բաշապ. Պեյդ.	25
11	45	Գապաթ. Գուզ. Պեյլ. Զէնկ. Վանիք.	32

ԻՍԿԻԻՍԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւտար
— —	6 35 Պեշիք	2 25 Գզկ.	8 15 Պեշիք
2 —	7 5	2 45 Պեշիք	9 —
2 35	8 15 Պեշիք	3 20	9 40
3 10 Պեշիք	9 —	3 55	10 10 Պեշիք
3 45	9 30	4 35 Պեշիք	10 30 Ֆերպ.
4 — Ֆերպոթ	10 — Ֆերպ.	4 45 Ֆերպոթ	10 35 Գզ.
4 25	10 10 Պեշիք	5 10	11 —
4 45 Վասփոր	10 40	5 35	11 15 Ֆերպ.
5 5	10 50 Գզ.	5 55	11 25
5 15 Ֆերպոթ	11 10 Ֆերպ.	6 — Ֆերպոթ	11 50
5 20 Վասփոր	11 25	6 25 Պեշիք	12 5
5 40 Պեշիք	11 40	7 5	12 5 Գզ*
6 5	12 5		

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւտար
— —	7 5	— —	7 5
2 30	8 15 Պեշիք	2 15	8 15 Պեշիք
3 30 Պեշիք	8 45	3 — Պեշիք	8 45
4 — Ֆերպոթ	9 15	3 45	9 15
4 —	9 45	4 30	9 45
4 30 Վասփոր	10 — Ֆերպ.	4 45 Ֆերպոթ	10 10 Պեշիք
4 45	10 10 Պեշիք	5 5	10 30 Ֆերպ.
5 15 Ֆերպոթ	10 45	5 20	10 45
5 35 Պեշիք	11 10 Ֆերպ.	6 — Ֆերպոթ	11 15 Ֆերպ.
6 5	11 10	6 5	11 20
6 35	11 45	6 25 Պեշիք	11 40
	12 5		12 5

ՀԱՐԼՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ ԻՈՒՐԱՔ ՕՐԵՐԷՆ

3 45	Հարէմէն Սալաճագ	(բաց ի կիրակի օրերէն)
5 —	» »	(կիրակի օրերը ժ. 5 30)
10 45	» »	(բաց ի կիրակի օրերէն)
11 30	» »	(կիրակի օրեր ժ. 10 45ին)
3 25	Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ	(բաց ի կիրակի օրերէն)
4 30	Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ	(կիր. 5ին)
10 20	Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ	(բաց ի կիրակի օրերէն)
11 15	Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ	(կիրակի օրերը ժամ. 10 30ին).

ԻՍԿԻԻՍԱՐ ՍԻՐԻՋԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ ԳԱԼԱԹԱՅԻ ԿԱՌԱՒԱՐՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

4 —	Իւսկիւտարէն Գալաթայ Սիրքէճի
5 15	Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 —	Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 10	» Գալաթայ
4 45	Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 15	Սիրքէճիէն Գալաթայ Իւսկիւտար
10 30	Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 15	Գալաթայէն Իւսկիւտար

Դար. —Օգը մեգապատ եղած ատեն, շոգենաւը իրենց գանուած տեղը պիտի մնայ։ 663